

Nr. 1 - Påske 2020 - 73. årgang

Hvaler Menighetsblad

**GOD
PÅSKE!**

Innholdsfortegnelse:

Påkehilsen fra Grethe	3
Menighetsrådets nye leder har ordet	4
Menighetsrådet melder	6
Store investeringer i Hvaler kirke	7
Under himmelbuen	10
Notataer fra hvalfangsten 1939	12
Blomsterenga	18
Glimt fra floraen på Hvaler	19
Påskene i kirkene våre	20
Påskene i tekst og bilder	21
Nestekjærighet er realpolitikk	30
Påskerkonsert	32
Takk til Ken Phillips	33
Konfirmasjonsgudstjenester våren 2020	34
Konfirmantenes klimautfordring	36
Sykkel på Hvalerøyene	38
Hva skjer	42
Orgelkonserter i Hvaler kirke	43
Barnesider	44
Siden sist	47
Hyggetur	48
Glimt fra julefeiringen 2019 i kirkene	49
Gaver til menighetsbladet	51
Fra foreningslivet på Hvaler	52
Sorg og glede i våre kirker	53
Gudstjenester våren 2020	62

Foto forside og side 2: Lill Nordal Kjølholt

Grethe Hummel

Ute var det helt mørkt. Noen lys ved gravene ga enkelte lysglimt på kirkegården. Noen gatelys ledet vei inn til kirkedøren. Herfra var det helt mørkt videre inn i kirken. Ingen lys ga hjelp til å finne fram i kirkerommet. Det nærmet seg midnatt påskeaften.

Noen hadde våget seg inn i kirken, inn i mørket. Det gikk en stund før et lite lys ble tent. Det lyset ga lys til neste lys. Og slik fortsatte det til alle hadde fått tent hvert sitt lys. Sakte, men sikkert, fortrenget lysene mørket i kirkerommet.

Det var påskenasmesse i kirken, en gammel tradisjon i mange kirker. Gjennom symbolske handlinger, sang og bønn ga denne gudstjenesten hjelp til å våge å være i mørket og stole på at det lysner. Ingen var alene der i mørket, alle var sammen og tente lys for hverandre.

Påskan er den høytiden i kirken som gir rom for livets mørke sider. Og for håpet om at det vil lysne.

Prest og forfatter Thomas Sjødin er i boken han har kalt «Stol på at det lysner», opptatt av at vi mennesker helst vil unngå mørket. Men «før eller siden», sier han, «kommer vi til de passasjene der lyset av en eller annen grunn slukkes, og det neste skrittet er alt annet enn selvsagt». Dette mørket må vi gå inn, og det finnes ingen lys. Vi må tåle å være der – og stole på at en gang vil lyset komme tilbake og fortrenge selv det mørkeste mørket.

Det er dette påskens stille uke er for meg. Fortellinger om livets tunge og mørke erfaringer, om håpløshet og likevel en tillit til at mørket aldri vinner over lyset. Kirkerommet gir hjelp til dette, med sin symbolikk og sin formidling av menneskers livserfaringer. Og ved å vise meg troen, håpet og kjærligheten i Jesus Kristus.

I år er det 8 år siden jeg kom til Hvaler og startet med påskefeiring. Nå ønsker jeg alle sammen en fin påskeferie med godt fellesskap og gode turer i skogen, på svaberg og til sjøs. Så håper jeg også noen finner veien til kirkens gudstjenester, som på mange måter ønsker å gi hjelp til å leve livet i mørke og i lys!

God påske!

Påsken, en fantastisk tid!

Påsken, med Jesu død og oppstandelse, er for mange den største kristne høytiden. I påskeuken inngår ofte kirkebesøk og tanker over dramaet som utspilte seg for rundt 2000 år siden, men de fleste av oss har også andre forventninger for denne høytiden. På Hvaler er det ofte båtpuss og sesongåpning av de rundt 4400 hyttene som finnes på Hvaler, for andre kvikklunsj og puddersnø. Felles er nok at vi alle har laget store og små planer for påsken. Selv mener jeg at det er

Kim-Erik Ballovarre

viktig å senke skulderene og bruke tiden sammen med hverandre. Jeg vil i den anledning dele en fin historie som betyr mye for meg:

En professor sto foran sine filosofistudenter med noen ting foran seg. Da timen begynte, tok han, uten å si et ord, frem et meget stort og tomt syltetøyglass, og begynte å fylle det med golfballer. Da han hadde gjort det, spurte han klassen om glasset var fullt, og de var enige i at det var det.

Så tok professoren en kasse med småstein frem, og begynte å helle dem ned i glasset. Han ristet glasset lett, så småsteinene fordelte seg imellom golfballene. Deretter spurte han igjen studentene om glasset var fullt, og det mente klassen at det var.

Deretter tok professoren en kasse med sand frem og begynte å helle den opp i glasset. Sanden fylte naturligvis det resterende hulrommet i glasset. Igjen spurte han om det var fullt, og klassen svarte enstemmig ja.

Til slutt tok professoren to kopper kaffe og helte dem begge ned i

glasset. Hulrommet som var mellom sandkornene, ble nå effektivt fylt. Studentene lo.

«Nåvel», sa professoren, da latteren var stilnet av. «Dersom dere forestiller dere, at dette glasset representerer deres liv, hva da? Golfballene er de viktige ting her i livet – deres familie, kjærester, venner, barn og yndlingspasjoner – de ting som, selv om alle andre ting gikk tapt, og bare disse tingene var tilbake, likevel ville gjøre deres liv fullkomment.

Småsteinene er de andre tingene som betyr noe – sånn som jobb, hus, bil osv. Sanden er alle andre småting.

Professoren fortsatte: «Hvis dere putter sanden ned i glasset først, er det ikke plass til verken småsteinene eller golfballene. Det samme gjelder i livet. Hvis dere bruker all deres energi og tid på de små ubetydelige tingene, får dere aldri plass til det som er viktig for dere. Vær oppmerksom på de ting som er avgjørende for deres lykke. Lek med barna. Pass på helsen! Inviter deres partner på middag. Opplev kultur eller sport, ta en runde på golfbanen eller gjør noe nyttig for samfunnet.

Det vil alltid være tid til å gjøre rent i huset og ordne avløpet. Ta dere av golfballene først – de ting som virkelig betyr noe. Få styr på det dere vil prioritere – resten er bare sand».

En av studentene rakk hånden i været og spurte hva kaffen representerte.

Professoren smilte: «Jeg er glad du spør. Det er bare for å vise, at uansett hvor fullstappet ditt liv synes å være, så er det alltid plass til et par kopper kaffe sammen med en venn».

Kim-Erik Ballovarre fra Huser på Asmaløy, er valgt til ny leder av menighetsrådet og kirkelig fellesråd. Han bør være velkjent for de fleste her på Hvaler for sitt mangeårige engasjement innen politikken. Vi kommer tilbake med en utførlig artikkel om Kim-Erik i neste nummer av menighetsbladet som kommer ut før St. Hans.

Red

Menighetsrådet melder:

Ny kirkeverge:

Vår nytilsatte kirkeverge, Jan Heier, var meget uheldig og falt på isen kort tid før han skulle starte sitt arbeide i Hvaler menighet. Dessverre gjorde skaden det slik at hans oppstart er blitt noe forskjøvet, men vi håper at alt går bra og at han kan tiltre stillingen like før påske.

I mellomtiden fungerer det med midlertidige løsninger, og menighetsrådet vil rette en stor takk til Einar Morland, Inger Lise Ottersund og Lisbeth Svendsen for den jobben dere gjør for å holde «kontoret» i gang.

Økonomi:

Menigheten har av ulike årsaker fått en anstrengt økonomi. Den største inntekten er overføringer fra kommunen, men disse er dessverre ikke like store som behovet er. Det legges nå et stort stykke arbeid ned for å få årets budsjett i balanse.

Ny kirkemusiker:

Vår nåværende kirkemusiker, Ken Phillips, går av for aldersgrensen i mars. Det blir avskjedsgudstjeneste for ham 1. påskedag 2020 i Hvaler kirke. Menighetsrådet kan gladelig fortelle at vår nye kirkemusiker heter Mats-André Soli og har sin første arbeidsdag på Hvaler tirsdag 14. april 2020. Vi takker Ken Phillips så mye for innsatsen gjennom mange år og ønsker Mats-André Soli hjertelig velkommen til Hvaler.

Kim-Erik Ballovarre

Jan Heier

Mats-André Soli

Ken Phillips

Store investeringer i Hvaler kirke

Brannsikring:

Vi har fått 800.000 kroner fra Riksantikvaren til å sikre Hvaler kirke med et automatisk brannsløkkeanlegg. I tillegg har vi fått nesten halvannen million kroner fra Hvaler kommune til å dekke resten av kostnadene. Alle innvendige arbeider i kirken er nå ferdige. Hvis du ser nøye etter i taket over kirkens skip (hovedrommet i kirken), vil du kunne se noen rørstumper som stikker ned fra taket. På disse er det montert sprinklerhoder. På kirkeloftet er det blitt revet og ryddet etter at det gamle orgelet ble fjernet, og solide vannrør er plassert oppunder mønet, med sprinklerhoder som skal fordele vann til å stoppe eventuell ild i taket.

Nytt lyd- og lysanlegg:

Arbeidet med nytt lydanlegg ble påbegynt i 2018, men er ferdigstilt først nå. Belysningen i kirkerommet er også fornyet. For å kunne erstatte de gamle, brannfarlige taklysene

i koret (som lyser opp altertavlen), måtte det lages en luke i taket, men den er nesten umulig å oppdage nedenfra. Denne luken ga tilgang til et spennende takrom der det ble funnet noen gamle trebiter. Disse kan kanskje fortelle oss noe mer sikkert om alderen på Hvaler kirke. Vi vet jo at den er blant de eldste kirkene i landet, og kanskje er det den aller eldste?

Nytt kjøkkensakristi:

Brannsløkkeanlegget medførte bygging av et eget teknisk rom, og dette er blitt bygget inne i kjøkkensakristiet i kirken. Dermed måtte hele sakristiet bygges om, og det er kommet ny innredning med tidsmessig utstyr. Den gamle safen er blitt som ny etter noen strøk med maling, og rommet er blitt mer brukelig på et mye mindre areal. Nok en gang har villige folk stilt opp på dugnad med montering av skap og skuffer fra flate IKEA-pakker. Takk og takk!

Det gamle orgelet før 1955

Det gamle orgelet til 2020

Nytt orgel:

Da Hvaler kirke i 1956 ble gjenåpnet etter utgraving og ombygging, kunne øyfolket glede seg over et nytt orgel. Dette orgelet var dessverre bygget av mindreverdige materialer, noe som gjelder svært mange instrumenter som ble bygget i Norge det første tiåret etter 1945. Ettersom årene gikk uten noe særlig vedlikehold, ble det i 2015 innhentet en rapport. Dette for å kunne mene noe om kostnadene ved å forlenge brukstiden for orgelet. Rapporten viste det som mange fryktet: En stor og omfattende reparasjon ville bli nødvendig for at orgelet skulle kunne fungere videre i noenlunde brukbar stand. Selv en investering på mange hundre tusen kroner ville ikke kunne gi oss et fullverdig instrument. Dette problemet ble forelagt Hvaler kommune, som sa ja til nytt orgel. Administrasjon og politikere laget en finansieringsplan frem til år 2020, med en ramme på 5 millioner kroner. Så kunne menighetsrådet ta fatt på den lange veien fram til innvielse. Veien kan sammenfattes i disse punktene:

1. Møter i orgelkomitéen i menigheten
2. Brev til Riksantikvaren via biskopen med søknad om å ta ned det gamle orgelet for å sette opp et nytt
3. Undersøkelse med Orgelpipebanken i Trondheim om interesse for det gamle orgelet
4. Kontakt og kontrakt med orgelkonsulent
5. Innhenting av bistand ved utlysning av anbud
6. Vurdering av 6 mottatte tilbud
7. Forhandlinger med 3 av tilbyderne
8. Utvelgelse av tilbud
9. Søknad til Riksantikvaren via biskopen om utseendet til vinnerforslaget
10. Besøk i Hønefoss kirke som fikk nytt orgel i 2018 levert av anbudsvinner
11. Kontrakt med firma som kunne ta hånd om det gamle orgelet uten kostnader for oss (Orgelpipebanken var overhodet ikke interessert)
12. Installasjonen av det nye orgelet i Hvaler kirke

Den tyske orgelbyggeren Richard Rensch ble valgt som leverandør, og vi besøkte Hønefoss kirke for å se på det nye orgelet som Rensch hadde bygget i den gjenoppbygde kirken. Både organisten og staben i Hønefoss var fulle av lovord over både instrument og prosess, og vi ble beroliget over de gode skussmålene som fremkom.

Selve byggeprosessen startet på fabrikken i Tyskland våren 2019. Hele orgelhuset ble ferdig bygget der før det ble demontert og fraktet til Norge. Over 20.000 orgeldeler ble båret inn i Hvaler kirke en våt januar dag i år. Deretter har dyktige orgelbyggere vært i sving, de har montert og justert, intonatøren har fått skikk på alle orgelpiper og instrumentet er blitt ferdig stemt. Øverst og midt i fronten av orgelet er det en gullstjerne, og denne snurrer rundt når det spilles på det innebygde klokkespillet.

Nytt orgel i Hvaler kirke

Over denne stjernen kan man se lyset fra vinduet bak orgelet. Dette vinduet var tidligere helt skjult av det gamle orgelet.

Riksantikvaren ga oss kloke føringer for utforming av orgelet, noe vi er glade for når vi ser det prektige resultatet. Både utseende og klang i instrumentet kler det nøkterne kirkerommet, og noen har allerede sagt at orgelet ser ut som om det alltid har stått der! Det gamle instrumentet hadde 11 stemmer, og var plassert på orgelgalleriet med noen orgelpiper i et eget rom på kirkeloftet. Det nye orgelet er i sin helhet plassert på orgelgalleriet, og likevel er det blitt plass til hele 22 stemmer. Vi ser at vi har fått et instrument som mange musikere vil ønske

å spille på, og vi tenker at det vil bli til både glede og gagn for folket på Hvaler i mange år fremover. Dette instrumentet er bygget for å vare lenge!

Vi er takknemlige for denne rause gaven fra Hvaler kommune, og vi er stolte over at vi har klart å holde budsjettet for dette omfattende arbeidet. Det må vi også takke de mange frivillige for, de som har bidratt på dugnader med riving, sjauing og rydding.

Så håper menighetsrådet at Hvaler kirke blir fullsatt når orgelet skal innvies med konsert den 12. april kl. 17.

Einar Morland

Sprinkelanlegg på loftet

Klar til bruk?

Er du klar til bruk? Merkelig spørsmål? Ja, det kan jeg forstå. Spørsmålet henger sammen med et nytt ord jeg lærte i forrige uke: eldreenergi. Altså et ord som er sammensatt av to ord: eldre og energi. I lys av eldreenergi ses ikke vi eldre lenger på som et problem som skal forbruke alle velferdspengene i

samfunnet og gjøre livet vanskelig for de stakkarene som er yngre, og som skal forsørge oss. Tvert imot.

I ordet eldreenergi ses eldre på som en ressurs, en kilde til energi. En bølge av eldreenergi kan gi kommunale tjenester et kjempeløft. Mange kommuner oppfordrer nå eldre til å melde seg til tjeneste for barn i barnehagen. Tenk så hyggelig for barna å få besøk av noen som har mye å fortelle om gamle dager, som kan lære bort håndverksteknikker, som er tålmodige, som kan sitte med små barn på fanget og lese for dem, bake boller osv.

På skolen kan eldre hjelpe barn som strever med å lære å lese, eller være

leksehjelp. Bokstaver og tall er de samme som før, og vi vet alle at mengdetrening og overlæring er viktige elementer i den første lese- og regneopplæringen. Gjenta, gjenta og gjenta.

Eldre kan være besøkstjeneste for andre eldre og syke som er ensomme, som trenger noen å snakke med eller ta en kopp kaffe sammen med i løpet av uka. Eldre kan være med i transporttjeneste og kjøre andre eldre eller bevegelseshemmede til ulike aktiviteter.

I noen kommuner driver eldre trivselstiltak som strikkekafeer, språkkafeer og ulike verksteder hvor det lages fiskesnører, spikres og hamres. Eldre driver ulike treninger som gågrupper, ringdans og yoga for andre eldre. Eldre spiller sjakk eller arrangerer formiddagsbrigde. Kort sagt, eldre deler av sin kompetanse og energi til frivillig arbeid i alle lag av befolkningen og på ulike måter.

Så lurt! For det er unektelig sånn, at den dagen vi går fra arbeidsplassen vår for siste gang, tar vi med oss mye kompetanse, uansett hva vi har jobbet med i yrkeslivet. Kreftene våre,

kompetanse og erfaring som vi sitter inne med, har samfunnet simpelthen ikke råd til å kaste vrak på. Og ikke nok med det, forskning viser at den som har mest igjen for dette, er den som byr på seg selv. Ved å engasjere seg holder man både hode og kropp i funksjon lenger, og utsetter behov for pleie og hjelp. Ved å være aktiv treffer man ny venner, får nye nettverk og kan leve et rikere og mer innholdsrikt liv som gammel.

Så da kan vi være enige om at ordet eldrebølge må gå ut av bruk. Det er en energibølge som kommer. En energibølge som inneholder den kraften de eldre representerer. For vi kan ikke ha det sånn at vi som begynner å bli eldre skal skamme oss og føle oss til bry. Sissel Gran, kjent samlivsterapeut har begynt en oppdagelsesreise inn i den 3. og 4. alder. Hennes erfaring er at eldre mennesker ønsker å bli sett, anerkjent og brukt. Eldre ønsker fortsatt å være viktige og til nytte i samfunnet. Dette er en vinn – vinn situasjon, energi tilføres og det skapes livsglede, både hos den som gir og den som mottar.

Sissel Gran minner oss også på at inni er vi alltid unge. Se forbi rynkene og de grå hårene. 2020 kan bli et spennende år – og for mange kanskje også en ny begynnelse. La eldreenergien slippe til!

For egen regning vil jeg også be for «min syke mor», kirkene våre. Vi trenger hender og energi til ulike typer forefallende arbeid både inne i kirkene og utenfor. Dessuten har vi

mange andre spennende oppgaver du som har litt tid og energi til overs kan få være med på, diakoniarbeid, babysang, barnekor, konfirmantarbeid for å nevne noe. Kanskje vi til og med kunne få sving på middagsservering på Kirkens hus igjen? Det hadde vært supert! Så – er du klar for bruk? Eldreenergi – velkommen!

Mormor ønsker alle en god og energisk vår og avslutter med et lite minne fra sin minnebok:

*Når du bli gammel
Og ingen vi ha deg.
Sett deg på taket
Og la kråka ta deg.*

PS. Bedre å bli brukt da kanskje? DS

Tronn Bankerød fra Vesterøy har funnet den gamle dagboka etter sin far, Jacob Bankerød, fra hvalfangst i Skagerak i 1939. Disse notatene deler Tronn med oss gjennom to nummer av Hvaler menighetsblad. Der følger vi fire unge menn fra Vesterøy på fiskeskøyta «Elly» og det de opplever våren 1939, mens de drar rundt i vårt «nærrområde» på jakt etter hval. Her kommer del 2.

Notater fra hvalfangsten 1939

24. april: Hverdag i kilen. Vedlikehold av båten. Vi smurte dekket og rekkene, så nå ser «Elly» riktig fin ut. «Svan» gikk på sjøen. De ville benytte seg av det fine været.

25. april: «Svan» kom tilbake til brygga. Ved Grisebåene hadde de kommet i kontakt med to hvaler, men fikk ingen innen skuddhold.

26. april: Mye vind fra nordvest, men lufta er kald og klar. Senere på dagen dreiet den til sørvest, og da kan vi håpe på at det blir hvalvær i morgen.

27. april: Vi gikk fra Kilen klokka halv tre i stille, klart og pent vær i morges. Ypperlig hvalvær. Da vi var tvers av Persgrunn, begynte det å bli litt dårlig sikt. Vi fikk øye på en minke, ganske nær. Jaktet på den i rundt en halv time, men mistet den. Ikke lenge etter fikk vi se nok en minke. Den blåste tre ganger, og så var den vekk. Optimismen sank. Nå kom «Astrid», og nå er det nok en minke vi kan jage. Den også forsvant. Det ser ut som de vil gjøre narr av oss. Akkurat i mørkningen fikk vi kontakt med enda en hval. Den forfulgte vi i rundt en time, men også den dro tilbake til dypet. Da var det ikke noe annet enn å sette kursen mot Väderöerna.

28. april: Tidlig i morges dro vi fra havna. Vi fikk se en minke. Kom på skuddhold og skjøt fire skudd mot den. Men den gang ei, den kom unna. Vi gir oss ikke, og jager sammen med «Astrid», men med null minke som resultat. Da er det ikke noe annet å gjøre enn å dra tilbake til vår vante ankerplass ved Väderöerna. Vinden er svak, det er nesten vindstille og været er kaldt og klart.

29. april: I dag er det ypperlig hvalvær, og vi er alle fire optimistiske. Etter å ha passert Hällö, fikk vi øye på en minke. Men mens vi jakter, øker vinden fra sørvest, og det som skulle ha vært byttet vårt forsvant, akkurat som alle de andre vi har forfulgt. I kveldinga var vi tilbake ved utgangspunktet, og nå hadde vi selskap med «Elsa». Egentlig ble det en hyggelig kveld med prek og noe godt i glasset.

30. april: Vi dro fra Buskär, havna på Väderöerna, men ingen dyr å se. Vi ankret opp på Persgrunn etter å ha speidet rundt etter blåst. Men ikke noe i dag heller. I dag er det bursdagen min. Jeg er visst blitt 26 år i dag, men ingen visste det, tror jeg. For det ble ingen gratulasjoner. Kvelden i går får være en slags markering.

Elly i pålen i Utgårdskilen

1. mai: Ingen feiring på Persgrunn.

Ankeret tatt inn klokka halv ett på natta, og satte kursen i liten nordlig kuling mot Strömsund. Ved middagstider satte vi kursen mot Fjällbacka. På veien dit var vi innom Dyngö, hvor det er tollstasjon.

Vi klarerte og kjørte så inn til Fjällbacka for å proviantere og fylle vann. Vi hadde lite av begge deler.

2.–3.mai: Vi ligger i Strömsund i selskap med «Svan» og «Viking». Det er en onsing, Jens Nyland, som eier den båten. Plutselig, som ut av intet, slo nordavinden til. Det blåste så stikker og strå føk. Men etter en tid løyet den til liten kuling eller bris. Ingen vits i å dra ut for å jage.

4. mai: Vi fikk inn ankeret tidlig på morgenen, og satte kursen mot Smögen. Vi hadde diskutert lenge og vel om vi skulle få oss et nytt fangstområde. Her ved

svenskekysten var det i hvert fall ikke mye å hente av hval. Det kom forslag på at vi burde flytte på oss til «Dansken». Og da ble det bestemt at vårt neste mål skulle bli Skagen eller Hirtshals.

5. mai: Om ettermiddagen, i flott hvalvær, satte vi kursen mot Nord-Jylland. Enten til Skagen eller Hirtshals. Tiden skulle få vise hvor. Da vi passerte Hållö, fikk vi se en minke. Men vinden øker på, sjøen blir knøvlete, og minken forlater oss.

6. mai: La til kai i Hirtshals, det ble den byen, klokka kvart på seks om morgenen. Dagen gikk med til litt handling i det fine været, preking med danske fiskere i fiskehavna, og ikke minst et meget hyggelig besøk i Hirtshals kro. Det ble en fin kveld, med litt skummende drikke og en sen feiring av min 26-års bursdag.

Elly som hvalbåt

7. mai: Fremdeles landligge, ikke noe særlig vind, men den kommer fra nordost. Og den retningen er ikke helt god med hensyn til hvaljakt. Noen fiskere fortalte at de hadde sett en del hval i Halsenrenna – så i morgen ....?

8. mai: Går fra kaia og ut mot åpent hav. For å spare litt brensel, stopper vi maskinen og lar oss drive med vær og vind. Slik gikk formiddagen. Litt før klokka tre fikk vi se en minke. Hellet var med oss, og vi skjøt fast med ett skudd. Etter to timers arbeid hadde vi minken på dekket. På vei inn mot Hirtshals, fikk vi nok en minke på skuddhold. Men hellet forsvant og minken også.

9. mai: Nå drar vi fra «Dansken» for en stund, og setter kursen mot Kristiansand. I Hirtshals hadde vi fått plenty med is, og

nå ble minkekjøttet forsvarlig iset. Både «Astrid» og «Tarzan» fortsetter å jage. De hadde også flyttet seg fra svenskekysten og vestover mot Skagen/Hirtshals.

10. mai: Klokka kvart på fem om morgenen kunne vi legge til kai i Kristiansand. Vi fikk levert kjøttet, og satte straks kursen mot danskekysten igjen. Det er flott hvalvær, og vi får øye på to minker. De jages en stund, men forsvinner i dypet. Ankeret ble kastet på «Halsen», og vi gikk til ro med optimistiske tanker for morgendagen.

11. mai: Dagen begynte på den aller dårligste måten en kunne tenke seg. Da vi skulle få inn ankeret, bare forsvant det sammen med vel 100 favner vaier.

Vi lot oss ikke knekke, dro inn til Hirtshals og skaffet oss nytt anker og vaier. Bra at vi i hvert fall hadde fått levert en minke. Fint når en tenker på økonomien. Etter å ha ordnet dette, var det om og gjøre å starte en ny jakt. Vi møtte på en minke i Halserenne, men den lot seg ikke jakte på. Dessuten frisknet vinden på.

12. mai: Vi forlater «Halsen» igjen i ganske fint hvalvær. Men vinden øker noe på, og vi sparer igjen brensel ved å drive for vær og vind med avslått maskin. Like før det blir skikkelig mørkt, får vi øye på en minke. Vi begynte å jakte sammen med «Astrid». Ett skudd ble avfyrt, men det var for langt hold. Hvalen unnsnapp, til stor ergrelse for oss. Mismodige drar vi inn til Hirtshals, og da er det helt vindstille.

13. mai: Forlot Hirtshals grytidlig om morgenen. Vi traff på en minke ganske snart, og ble oppstemte om at i dag.... Som vanlig mister vi den, men en ny viser seg fram. Det ser ut som om de vil erte oss. Men denne

gangen er det vi som vinner. Vi skjøt fast, men den lar seg ikke stoppe med en gang. Minken er stor og kraftig, og tauer oss. Vi må skyte den med nok et skudd, og dermed vant vi. Pløsene, som skulle holde den, forsvant mens vi begynte å slepe fangsten mot land. Det var en del knøvlesjø, men omtrent helt vindstille. Da vi begynte å hive minken inn på dekk, gikk blokken i stykker. Men vi fikk inn hvalen. Litt før klokka ni om kvelden kom vi til Hirtshals og tok kvelden.

14. mai: Vi fikk iset kjøttet forsvarlig. Heldigvis var det ikke fint hvalvær, så vi kunne ta det litt med ro ved land – og på land. Hirtshals kro er et fint og hyggelig sted.

15. mai: «Elly» forlot Hirtshals klokka halv seks om morgenen. Kursen ble satt mot Risør, hvor vi ønsket å levere kjøttet. Været var fint, og vinden hyggelig. Men det var ikke mottakerne i Risør. Vi fikk ikke levert fangsten vår. Da ble nytt mål Kragerø, og der ble hvalen vår godt mottatt. Ingen diskusjon verken om pris eller noe annet.

16.–22. mai: Ingen jaging, dårlig hvalvær med mye vind. 17.mai ble på en måte feiret vest for Torbjørnskjær. Feiringen bestod av et løsskudd som en salut for dagen. Dessuten la vi om vaieren. Hirtshals ble stedet i denne uka. Noen korte turer ut for å se etter blåst, men det ble negativt.

23. mai: Dette ble en lykkedag. Gikk på feltet klokka ni. Og allerede etter 2 og en halv time fikk vi øye på en etterlengtet blåst. Det ble skutt, og vi skjøt fast. Hvalen var sånn middels av størrelse, og det var uproblematisk å få den inn på dekk. Klokka var halv ti da vi kom til Hirtshals og kunne begynne med parteringen.

Familie besøk om bord i Elly

24. mai: Ved totiden i natt var vi ferdige, og kunne kjøre til ishuset for at kjøttet ikke skulle bli ødelagt. Da kjøttet var ferdig iset, og lå nede i rommet, gikk vi igjen ut på feltet. Vi fikk øye på en liten minke, som viste seg å være veldig sky. Vi jaget den et par timer, men ga opp jakta straks. Nok en gang til havn i Hirtshals, men i kveld fikk ikke Hirtshals kro besøk av oss.

25. mai: Vi forlater «Halsen», setter kursen mot Skagen og videre mot Marstrand. Det er en del vind fra nord. Vi kjører langs svensklandet til vi kommer tvers av Hållö. Da setter vi kursen mot Kragerø. Det var uproblematisk å levere kjøttet til en god pris. Deilig. Ferden går mot Oslofjorden og Vrengen. I nærheten av Sydostgrunn får vi kontakt med en minke. Den er veldig sky, og vi mister kontakten etter en kort jakt.

26. mai, pinseaften: Vi drar fra Vrengen ved sjutiden og kommer hjem til Kilen rundt halv elleve. Været er utmerket, svak nordlig bris og fin temperatur. Nå skal vi bare slappe av i tre dager, og så er det ut igjen. Minkene svømmer vel i kø og venter på oss.

30. mai: Forlot Kilen ved titiden med kurs for Hållö, hvor vi ankom åtte timer senere. Oppankring ved Buskjär, tjukk tåke, men svak vind fra sørvest. Hadde det ikke vært tåke, hadde vi hatt flott hvalvær. Kvelden gikk med til preking og kaffedriking, pluss et par runder med en slitt kortstokk.

31. mai–4. juni: Landligge i områdene rundt Käringön, Måseskär og Marstrand, med enkelte små jaktturer. Vinden var svak, men det var en del rullsjø – og en irriterende tåke. Absolutt ikke hvalvær. Og da er det like bra å ligge til land og spare på brenselet. Hadde skipsråd søndag kveld, hvor vi ble enige om å prøve «Dansken» igjen, altså Skagen eller Hirtshals. Et par av oss holdt en knapp på Hirtshals, med tanke på den koselige kroa med skummende drikke og fin utsikt over havna.

5. juni: Ankeret opp klokka kvart på tre, og kursen settes mot Hirtshals. Vinden blåser friskt fra sørvest, men det er deilig og varmt vær. Ingen minker eller blåst å se. Hirtshals tok imot oss som vanlig, lett vind og litt dis, men ellers fint landvær – Ikke fint hvalvær. Kroa hadde det vi ventet. Skummende drikke og fin utsikt.

6. juni: Fint landvær, men tåke og dis over Skagerrak, frisk sørvest bris. Den klarte ikke å jage bort tåkedis, og været er ikke fint for oss til å jage minke. Foreløpig er vi alene som norske småhvalfangere i Hirtshals. Men vi regner med at i løpet av noen dager kommer det nok flere.

7. juni: Riktig gjettet. Allerede tidlig om morgenen kommer det fem norske båter, nesten på rad og rekke. Det er «Viking», «Svan», «Tarzan», «Svovelvær» og en båt fra Ånasira. «Astrid» har dratt hjem til

Utgårdskilen. Ingen om bord i disse båtene hadde sett en eneste hval siden før pinse. Hvor i all verden er det blitt av dem?

8. juni–14. juni: Landligge i Hirtshals for samtlige nordmenn. Det er ikke hvalvær. Kraftig vind og regn forhindrer oss i å jakte. Dette har vært en kjedelig, og selvfølgelig lite lønnsom uke. Ved ikke å bruke motor, har vi jo ikke så veldig store utgifter. Men det blir lite kontanter av en slik arbeidsuke. Vi bestemmer oss for å reise hjem til Kilen. Det er bedre å ligge der og vente på at noen ser spekkhuggere og minker i mer hjemlige farvann, enn å ligge uvirksomme her.

15. juni–20. juni: Som tenkt så gjort. Klokka kvart over ti om kvelden ankret vi opp litt sør for Pater Noster. Været var fint med svak vind fra nordvest.

21. juni: Hev opp ankeret klokka kvart over to om natta. Flott vær med litt nattedis. Ganske fint hvalvær, og der var den. En spekkhugger som var altfor sky til å komme på skuddhold på. Vi var «hvalsultne» og jaktlystne, men spekkhuggeren lot seg ikke overliste. Dette var like utenfor Marstrand. Tvers av Skagen møtte vi på en minke – og «Astrid». Vi jaktet sammen på den, men til ingen nytte. Nå er tåka så tjukk at vi absolutt ikke aner hvor vi er. Vi antar vi er mellom Skagen og Hirtshals et sted, men hvor. Da er det bare en mulig løsning, og det er å kaste ankeret og vente på at tåka skal letne.

22. juni: Opp med ankeret klokka halv fire. Det går an sånn noenlunde å se hvor vi er. Vi er nærmere Hirtshals enn Skagen, og setter kursen dit. Det begynner å friskne på med vind, sannsynligvis kuling. Den kommer fra nord, så vi bør finne oss en landingsplass snart. Klokka sju var vi trygt i havn.

23.–24. juni St. Hans: Ligger rolig og værfast i Hirtshals. Ingen vits i å prøve seg på noen hvaler. Det går ikke an å se verken hvalrygger eller blåster. Rolig feiring av sankthansaften. Ikke besøk på kroa engang. Ikke for at vi har lagt igjen så veldig mange kroner der da.

25. juni: Vi gikk ut fra Halsen litt ut på morgenen, ved åttetiden. Litt sent for å jakte, men vi ville prøve likevel. Plutselig fikk vi se to minker. Vi skjøt fast på en av dem. Det tok litt tid å få fangsten inn på dekket, sjøen var stor og båten nærmest rullet. Men inn kom den, og ved midnatt la vi til kai med partert minke.

26. juni–27. juni: Landligge i Hirtshals med nediset hvalkjøtt. Det blåste kuling fra sørvest, og det var behagelig å ligge i le av en molo. Men med tanke på ferskt kjøtt som vi ønsket topp pris på, burde vi komme oss til Kragerø snarest mulig.

28. juni: Heldigvis løyet vinden, og allerede klokka fire om morgenen var vi på vei mot Norge og Kragerø. Etter tretten timer kunne vi igjen levere ferskt hvalkjøtt til

Konrad Olsen og Jacob Bankerød

en god pris i Kragerø. Derfra gikk kursen mot Utgårdskilen, hvor vi ankom klokka seks om ettermiddagen. Riktignok dagen etter, fordi vi hadde reist innom Jarlsø Verk ved Tønsberg. «Elly» trengte litt fornyelse av utstyret som er nødvendig for en småhvalfangstbåt.

Småhvalfangsten i 1939 var nå over for «Elly», «Svan» og «Astrid».

Minke hval

Blomsterenga, sommerens vakreste eventyr

En litt underlig vinter er snart til ende, og vi kan glede oss til fugleliv og summing av insekter. Forhåpentligvis, for det er ikke overalt en selvfølge nå for tiden. Ødeleggelse av leveområder og sprøytemidler er noen av grunnene til nedgangen i antall insekter.

Men det er viktig å ikke bli motløs, og det er mye vi som privatpersoner kan bidra med for å holde liv i dem! Mange har de siste årene fått øynene opp for hvor viktig det er å lage gode overvintringsplasser, for eksempel insekthoteller. Like viktig er det å ikke ha det alt for ryddig i hagen; la gjerne en gammel stubbe stå igjen og råtne, ha en komposthaug eller en kvisthaug i et hjørne, og la gresset gro så kløveren rekker å blomstre!

Og ser du en humle sjangle omkring utpå vårparten er det antagelig en dronning som akkurat har krøpet ut av bolet sitt og er kjempesulten! Hvis humlens oppstandelse og vårens blomstring ikke er helt i takt kan det bli katastrofe for henne, og den vil være takknemlig for hjelp. Sukkervann på en tøybit eller litt frukt kan få den over kneika, og den setter straks i gang og lager et nytt samfunn med småhumler.

Hvis du vil lage blomstereng hjemme, kan du ofre litt av plenen og heller så noen sommerblomster eller plante noen stauder; de blir til glede både for oss og insektene. Selv kjøpte jeg en frøblanding med pollinatorvennlige blomsterfrø for noen år siden, og har sanket frø fra disse plantene, tørket dem, og sådd dem ut igjen året etter. Mange selvsår seg også. Agurkurt, honningurt, fløyelsblomst, ringblomst og solsikke er et lite utvalg, men gå inn på f.eks. nettsiden til SABIMA (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold) eller summendehager.no og les mer om insektenes foretrukne planter!

I tillegg til sommerblomster er mange flerårige krydderurter svært populære hos insektene. Timian, isop, bergmynte og lavendel er alltid fulle av liv, og er i tillegg lettstelte. Lager du en liten dam i tillegg blir du enda mer populær, med tørkesommeren 2018 friskt i minne...

På Hvaler er vi i tillegg så heldige å ha mye lyng på sensommeren! Den gir nydelig honning, og mange birøktere «vandrer» hit for å utnytte dette, og for å styrke bifolkene før den lange vinteren.

Har du lyst til å vite mer om dette eller om andre ting vedrørende birøkt og pollinering kan du skrive til Fredrikstad birøkterlag: fredrikstadbirokt@outlook.com eller gerd-beu@online.no. Vi holder nybegynnerkurs stort sett hvert år, og har medlemsmøter hvor vi tar opp aktuelle temaer og diskuterer og gir hverandre gode råd!

Vårlig hilsen fra Gerd Berit Utgård, leder i Fredrikstad birøkterlag, som gjerne også svarer på mobil 959 94 889.

Glimt fra floraen på Hvaler

Strandvortemelk (*Euphorbia palustris* L.)

Tekst: Einar Morland. Bilde: Egil Michaelsen (www.markblomster.com)

Dette er en fetter av julestjernen. Strandvortemelk lyser opp strendene på Hvaler med sine gulgrønne dekkblader et halvår etter at julestjernen med sine røde høyblader inntar de tusen hjem.

Vortemelkfamilien har mange tusen arter, men i Norge vokser bare en håndfull av disse. Strandvortemelk er forresten en av de få norske plantene med melkesaft, sammen med løvetann og dens slektninger, og planter i klokkefamilien og valmuefamilien. Til sammen utgjør de en broket forsamling med hele fargespekteret representert: rødt, oransje, gult, grønt, blått og fiolett.

Melkesaften til strandvortemelk er etsende, og den har vært benyttet medisinsk til å fjerne vorter. Det latinske slektsnavnet *Euphorbia* kommer fra navnet til den første legen som vi vet benyttet disse plantene til dette formålet, for ca. 2.100 år siden. Navnet *palustris* betyr myr, men det stemmer ikke helt med vokseplassen for denne planten i Norge. Den vokser hos oss helst på steinete strender i havkanten, og finnes fra Hvaler og langs Oslofjorden hele veiene rundt til Lista i sør. Videre vestover blir den sjelden, selv om den er funnet hist og her helt til Bergen.

Strandvortemelk kan en sjelden gang bli meterhøy, men vanligvis er høyden fra 40 til 80 cm. Bladene er mellomgrønne og 1-3 cm brede. De starter sesongen som gulgrønne, men blir mørkere med tiden og til slutt blir de rødaktige. Jo nærmere man kommer blomstertoppen, desto bredere og lysere er bladene, og øverst omkranser bladene de gule blomstene slik at det er vanskelig å skjelve gul blomst fra gulgrønt støtteblad. Blomstene er små og gule med gulgrønne dekkblad i skjermliknende klaser, og disse fungerer som reklameskilt for insektene og forteller at det her er honning å hente. Blomstringstiden er fra mai – juni og utover sommeren, men utpå høsten utvikler blomsten seg til en frøkapsel som er sterkt grønn med mange kapselaktige vorter.

Kjører du en sommerdag fra Vesterøy mot Stokken, er det umulig å ikke få øye på denne staselige planten. Carl von Linné skrev at melkesaft fra planten har vært brukt av damer som ønsket seg røde kinn: «Man drypper noen dråper i melk og smører kinnene med denne væsken, men det bør ei skje for ofte om de vil unngå å se ut som kjerringer». Det siste var nok et godt råd, for melkesaften er giftig, både for damer og alle andre!

Påskenen i kirkene våre

Palmesøndag 5. april

kl. 11 i Spjørøy kirke:

Familiegudstjeneste.

Prest er Svein Helge Rødahl.

Skjærtorsdag 9. april

kl. 18 i Spjørøy kirke:

Måltidsgudstjeneste. Vi feirer gudstjeneste og deler nattverd rundt et langbord formet som et kors.

Etterpå spiser vi kveldsmat sammen.

Prest er Grethe Hummel.

Spjørøy kirke

Langfredag 10. april

kl. 11 i Hvaler kirke:

Pasjonsgudstjeneste. En meditativ gudstjeneste i ord og toner med ulike stemmer fra Jesu lidelsehistorie.

Prest er Grethe Hummel.

Hvaler kirke

1. påskedag 12. april

kl. 11 i Hvaler kirke:

Høytidsgudstjeneste der vi tar avskjed med vår kirkemusiker Ken Phillips.

Prest er Grethe Hummel.

Etterpå samles vi i Kirkens hus

til kaffe og kaker med Ken Phillips

og Toril Nordby på flygel.

Ken Phillips

1. påskedag 12. april

kl. 17 i Hvaler kirke:

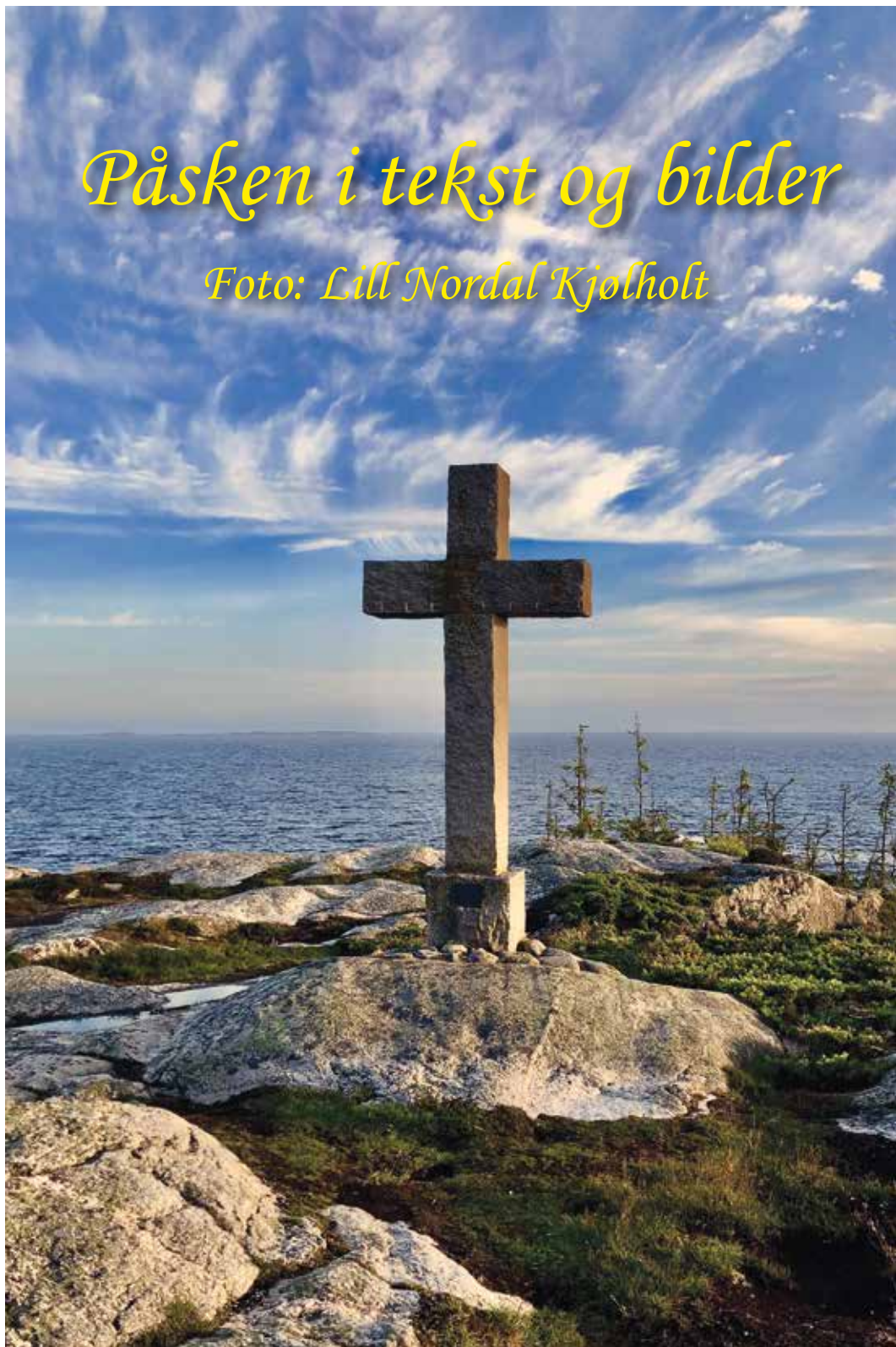
Konsert med innvielse av nytt orgel ved domkantorene Tore Erik Mohn og Dan René Dahl, samt sopranen Helga Johanne Størdahl.

Se eget program.

Påskenen i tekst og bilder

Foto: Lill Nordal Kjølholt

Palmesøndag

Dagen etter fikk folkemengden som var kommet til festen, høre at Jesus var på vei inn i Jerusalem. Da tok de palmegreiner og gikk ut for å møte ham, og de ropte:

*Hosianna!
Velsignet er han som kommer
i Herrens navn,
Israels konge!*

Jesus fant et esel og satte seg opp på det, slik det står skrevet:

*Vær ikke redd, datter Sion!
Se, din konge kommer,
ridende på en eselfole.*

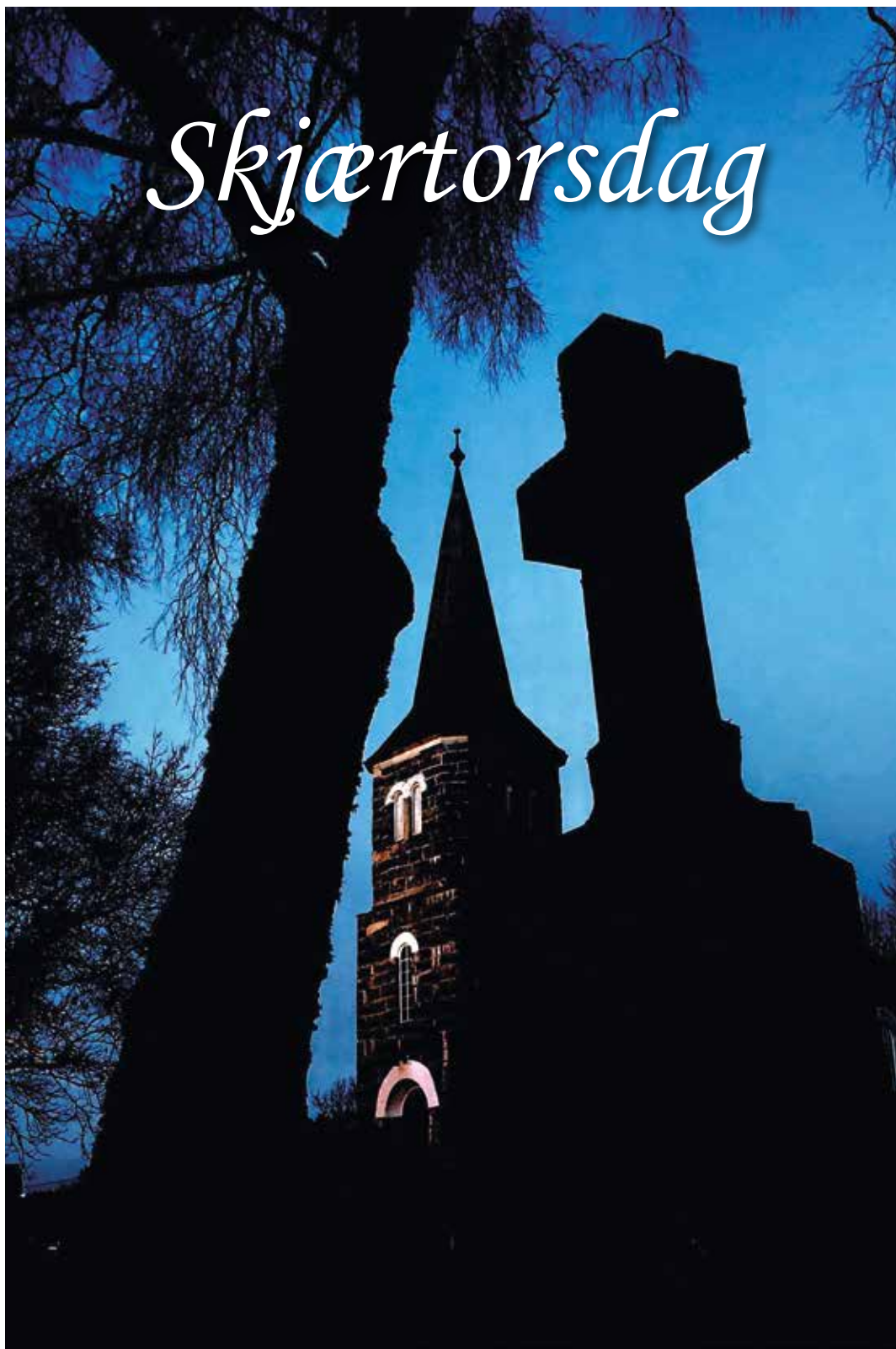
Dette skjønte ikke disiplene med det samme. Men da Jesus var blitt herliggjort, husket de at dette sto skrevet om ham, og at folket hadde hilst ham slik,

Alle de som hadde vært til stede da han kalte Lasarus ut av graven og vekket ham opp fra de døde, vitnet om det. Det var også derfor folk dro ut for å møte ham, fordi de fikk høre at han hadde gjort dette tegnet. Fariseerne sa da til hverandre: «Der ser dere at ingenting nytter. All verden løper etter ham.» Det var noen grekere blant dem som var kommet for å tilbe under høytiden. De gikk til Filip, som var fra Betsaida i Galilea, og sa: «Herre, vi vil gjerne se Jesus.» Filip gikk og fortalte det til Andreas, og sammen gikk de og sa det til Jesus. Jesus svarte: «Timen er kommet da Menneskesønnen skal bli herliggjort. Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene kornet. Men hvis det dør, bærer det rik frukt.

Joh 12,12-24

Skjærtorsdag

*På den første dagen i de usyrede brøds høytid kom disiplene til Jesus og spurte:
«Hvor vil du vi skal gjøre i stand til påskemåltidet for deg?» Jesus svarte:
«Gå inn i byen, til den mannen dere vet, og si til ham: 'Mesteren sier:
Min time er nær; hos deg vil jeg holde påskemåltid med disiplene mine.'»
Disiplene gjorde som Jesus hadde pålagt dem, og de gjorde i stand påskemåltidet.*

Da det ble kveld, tok Jesus plass ved bordet sammen med de tolv. Mens de spiste, sa han: «Sannelig, jeg sier dere: En av dere skal forråde meg.» Da ble de dypt bedrøvet, og den ene etter den andre sa til ham: «Det er vel ikke meg, Herre?» Men han svarte: «Den som har dyppt hånden i fatet sammen med meg, han skal forråde meg. Menneskesønnen går bort, som det står skrevet om ham. Men ve det mennesket som forråder Menneskesønnen! Det hadde vært bedre for det mennesket om det aldri var født.» Judas, han som forrødte ham, spurte da: «Det er vel ikke meg, rabbi?» «Du har sagt det», svarte Jesus.

*Mens de holdt måltid, tok Jesus et brød, takket og brøt det, ga disiplene og sa: «Ta imot og spis! Dette er min kropp.» Og han tok et beger, takket, ga dem og sa: «Drikk alle av det! For dette er mitt blod, paktens blod, som blir utøst for mange så syndene blir tilgitt. Jeg sier dere: Fra nå av skal jeg ikke drikke av denne frukten av vintreet før den dagen jeg drikker den ny sammen med dere i min Fars rike.»
Da de hadde sunget lovsangen, gikk de ut til Oljeberget.*

Matt 26,17-30

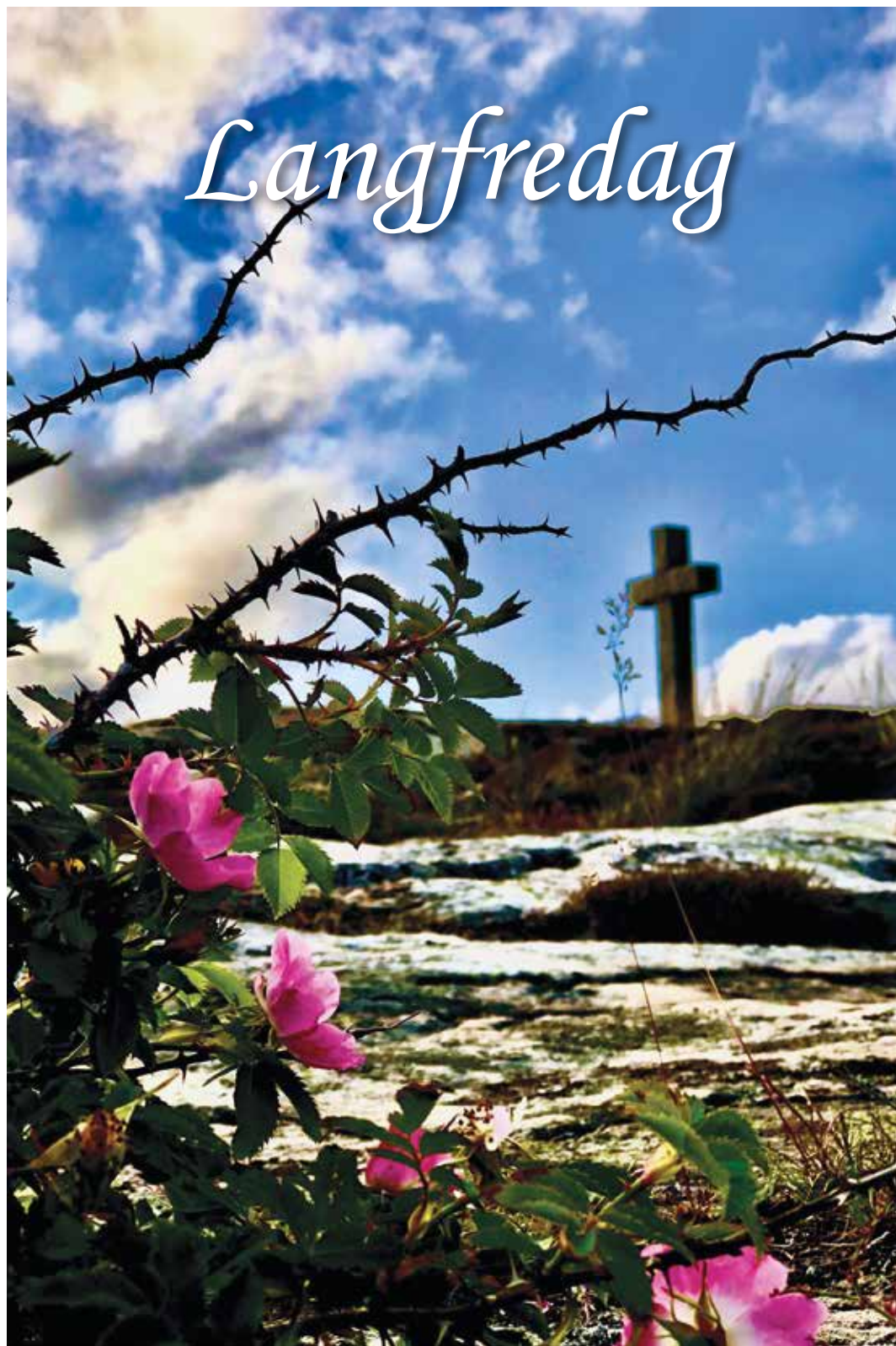

Så tok han et beger, ba takkebønnen og sa: «Ta dette og del det mellom dere.»

Luk 22,17

Langfredag

Så førte de Jesus ut for å korsfeste ham. Og de tvang en mann som gikk forbi, til å bære korset hans, det var Simon fra Kyréne, far til Aleksander og Rufus. Han var på vei inn fra markene. De førte Jesus ut til et sted som heter Golgata – det betyr Hodeskallen. De ville gi ham vin med myrra i, men han tok ikke imot den. Så korsfestet de ham og delte klærne hans mellom seg ved å kaste lodd om hvilket plagg hver skulle få. Det var ved den tredje time de korsfestet ham. Innskriften med anklagen mot ham lød: «Jødenes konge».

Sammen med ham korsfestet de to røvere, en på høyre og en på venstre side av ham. Og det skriftordet ble oppfylt som sier: Han ble regnet blant lovbrytere. De som gikk forbi, ristet på hodet og spottet ham: «Se nå, du som river ned tempelet og bygger det opp igjen på tre dager! Frels deg selv og stig ned fra korset!» På samme måte hånte også overprestene og de skriftlærde ham og sa til hverandre: «Andre har han frelst, men seg selv kan han ikke frelse! La nå Messias, Israels konge, stige ned fra korset, så vi kan se og tro!» Også de som var korsfestet sammen med ham, hånte ham.

Da den sjetten time kom, falt det et mørke over hele landet helt til den niende time. Og ved den niende time ropte Jesus med høy røst: «Eloï, Eloï, lemá sabaktáni?» Det betyr: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?» Noen av dem som sto der, hørte det og sa: «Hør, han roper på Elia.» Da løp en bort og fylte en svamp med vineddik, satte den på en stang og ville gi ham å drikke. Han sa: «Vent, la oss se om Elia kommer for å ta ham ned.» Men Jesus ropte høyt og utåndet.

Mark, 15, 1-37

A photograph of a forest with sunlight streaming through the trees, creating a lens flare effect. The text "Påskedag" is overlaid in a white, cursive font at the top.

Påskedag

Ved daggry den første dagen i uken kom kvinnene til graven og hadde med seg de velluktende oljene som de hadde laget i stand. Da så de at steinen var rullet fra graven. Og de gikk inn, men fant ikke Herren Jesu kropp. De visste ikke hva de skulle tro, men med ett sto det to menn hos dem i skjinnende klær. Kvinnene ble forferdet og bøyde seg med ansiktet mot jorden. Men de to sa til dem: «Hvorfor leter dere etter den levende blant de døde? Han er ikke her, han er stått opp. Husk hva han sa til dere mens han ennå var i Galilea: 'Menneskesønnen skal overgis i syndige menneskers hender og korsfestes, og den tredje dagen skal han stå opp.' » Da husket de hans ord. Og de vendte tilbake fra graven og fortalte alt dette til de elleve og til alle de andre.

Luk 24,1-9

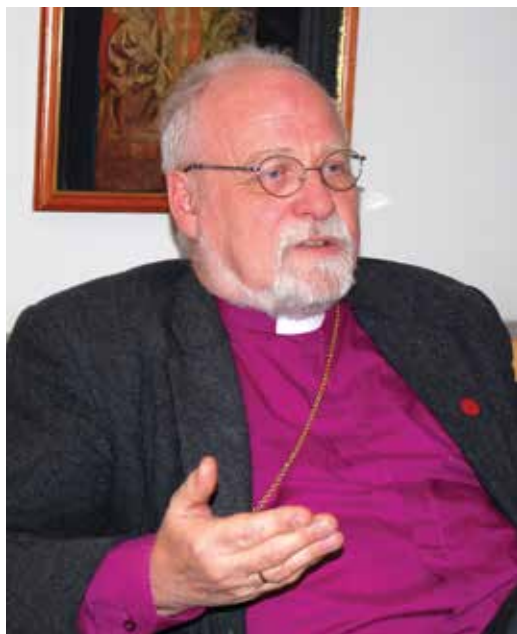
*Jesus lever, graven brast!
Han stod opp med guddoms velde.
Trøsten står som klippen fast:
at hans død og blod skal gjelde.
Lynet blinker, jorden bever,
graven brast, og Jesus lever!*

*NoS 179
Johan Nordahl Brun*

Nestekjærlighet er realpolitikk

Av Atle Sommerfeldt, biskop i Borg bispedømme.

De siste ukene har vi hatt en spennende samfunnsdebatt om politikk og moral. Bakteppet for vår tids samfunnsdebatt, ligner det som Fridtjof Nansen beskrev i et foredrag ved inngangen til 1922: «Med en spenning, ikke mindre engstende enn den vi gjennomgikk i krigsårene, imøteser vi det år som nu holder på å fødes. Det som vil skje eller ikke skje i den nærmeste fremtid, kan bli avgjørende for menneskehetens skjebne i lange tider».

Bakteppet den gang var økende militær opprustning, flyktningekatastrofen i Lille-Asia som følge av det tyrkiske folkemordet på armenere og assyrere, og ikke minst hungersnøden i revolusjonen og borgerkrigens kjølvann i Sovjetunionen. Aktualiteten var Folkeforbundet og det internasjonale samfunns handlingslammelse i møte med disse krisene.

Spenning og engstelse er en god beskrivelse også av 2020 og det nye tiåret. Opprustningsspiralen av konvensjonelle og masseutslettelsesvåpen har fått nye omdreininger, antall flyktninger som følge av krig og undertrykkelse har passert 70 millioner, konfliktsøkere og USA/Israels plan for israelsk annektering av store landområder gjør Midt-Østen langt mer utrygg, klimatoppmøtet i Madrid oppnådde få resultater, økonomisk ulikhet i sine politiske kampanjer slik vi er minnet om i NRKs storslåtte serie 22.juli og i fjor ved rasistdrapet og moskeangrepet i Bærum, gjenfinnes i stadig flere land. Politiske ledere i land etter land benytter fryktretorikk rettet mot mennesker som er annerledes, enten de befinner seg i landet, er på flukt eller vandring eller har tilhold i andre land.

Menneskets iboende tendens til å være innkrøket i seg selv og møte annerledes mennesker med selvforherligelse, likegyldighet og kynisme har blitt en skremmende, global realitet også i dette århundret slik den utfoldet seg i Europa i 1920 – og 30-årene.

Nansens svar i møte med den skremmende fremtid er nestekjærlighet.

«Den dypeste årsak til verdens nød... (er at) nestekjærligheten som ledende kraft i verden er borte, (den) synes å være flyktet fra jordens overflate. Verden er oppfylt av hat, av misunnelse, av mistro... jeg ser ingen annen redning for menneskeheten enn nestekjærlighetens gjenfødelse. Jeg synes jeg ser politikerne trekke på skuldrene: Smukke ord har det aldri vært dyrtid på; men hva

vi trenger, er real-politikk. Ja, realpolitikk; jeg er også realpolitiker, - av hele mitt sinn, jeg interesserer meg levende og utelukkende for virkelighet. Men ingen realpolitikk i et sivilisert samfunn er tenkelig uten på grunnlag av nestekjærlighet, - gjensidighet, hjelpsomhet, tillit. ...

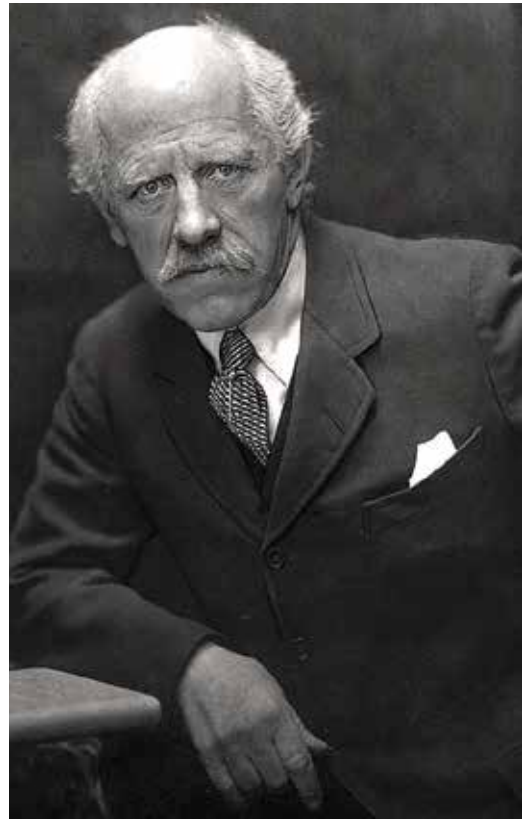
Nansen, som selv ikke trodde på Gud, griper tilbake til Jesu velkjente oppsummering av den guddommelige loven og anvender den på samfunnsutviklingen og politikken. Det er trygt forankret i den hebraiske bibelen. Den hebraiske bibelens lovsamling er først og fremst en lovsamling for ordning av samfunnslivet, «du'et» i lovene er primært rettet folkets fellesskap. Nestekjærlighetsbudet er ikke først og fremst knyttet til sinnelaget og de nærmeste, men til konkrete handlinger for nesten, med målbare resultater uavhengig av etnisitet eller religion, slik budets fremste eksempelfortelling i Det nye testamentet om den barmhjertig samaritan, viser. Moseloven formulerer det slik: Du skal elske den fremmede som deg selv.

De siste par årene har vi sett et nestekjærlighetens handlingsfellesskap utvikle seg blant verdens ungdom i møtet med den globale klimakrisen. Den kritiske ordbruken mot makthavere har svært mye tilfelles med Nansens kritikk av sin tids politiske ledere.

En annen bevegelse i 2019 som har fått langt mindre oppmerksomhet er den store endringen som har skjedd i Det republikanske folkepartiet (CHP) i Tyrkia. Fra å være Atatürks ekskluderende nasjonalistiske og sekulære bevegelse, gikk partiet til valgkampen i Istanbul med en politikk basert på det de kalte «radikal kjærlighet». Denne filosofien er dypt forankret i islamsk tradisjon og særlig i islamsk mystisme, nær beslektet med kristen

og jødisk middelalderfromhet. CHP gjorde et sterkt valg og vant overbevisende.

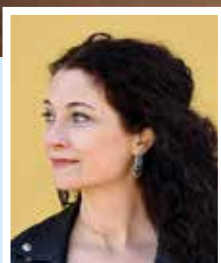
Det var altså mulig å vinne et politisk valg i et polarisert, militarisert og fryktbasert politisk klima med å la nestekjærligheten være politikkenes fundament. Nestekjærlighet ble realpolitikk. Måtte også norske politiske beslutningstagere la nestekjærlighet være det moralske kompasset som styrer politikken. Det vil gjøre vår alles fremtid tryggere. Nansen har fortsatt rett: «Uten nestekjærlighet er ethvert virkelig samfunnsnivå utenkelig».

Fridtjof Nansen var en norsk polfarer, oppdager, diplomat og vitenskapsmann. Han fikk i 1922 Nobels fredspris etter sin store internasjonale innsats for flyktningene etter første verdenskrig. Wikipedia

Innvielse av nytt orgel i Hvaler kirke

Søndag 1. påskedag kl. 17

1. påskedag er en jubeldag i kirkeåret. I år faller påskedagen på datoen 12. april, og da er det innvielseskonsert kl. 17 i forbindelse med det nye orgelet i Hvaler kirke.

Orgelet er finansiert av Hvaler kommune. Konserten er gratis, en gave til alle som vil komme for å høre og se. Innvielseskonserten blir ved Borg bispedømmes to domkantorer, Tore Erik Mohn og Dan René Dahl. I tillegg vil vi få høre sopranen Helga Johanne Størdal.

Hvaler menighetsråd vil frembringe stor takk til Hvaler kommune for det flotte orgelet!

Takk til Ken Phillips

Ken Phillips fyller 72 år i slutten av mars 2020, og han fratrer da stillingen som vår kirkemusiker ved nådd aldersgrense. Avskjeds gudstjenesten for Ken blir 1. påskedag kl. 11 i Hvaler kirke.

1. påskedag er selve jubeldagen i kirkeåret, så en bedre dag er det ikke mulig å finne.

Det er nå 22 år siden Ken Phillips kom til Hvaler og avløste de to organistene Berit Sjølie Martinsen i Hvaler kirke og Karoline Bjørnvall Viker i Spjærøy kirke. Siden da har han beriket oss med flott musikk og vakkert spill både på orgel og på flygel. Ken kaller seg selv helst kirkemusiker, men mange andre vil kalle ham en trollmann ved tangentene. I tillegg til å presentere mye annen kirkemusikk enn det som vanligvis høres i norske kirker, har Ken gitt til beste også av sine egne komposisjoner og ofte av egne improvisasjoner. Sammen med Toril Nordby har Ken også gjerne latt oss få høre firhendig klaverspill på et meget høyt nivå.

Vi har blitt kjent med Ken Phillips som en flittig og dyktig musiker, og som en behagelig og omgjengelig person. Oftest har han vært på plass i kirken kl. 07 søndags morgen, for å øve og forberede seg grundig til gudstjenesten. Det er mange av oss som har fått god hjelp av Ken til å innøve ny eller vanskelig musikk, og det har han gjort med stor vennlighet. Det er i de vanlige gudstjenestene vi har blitt best kjent med Ken sin musikk, for han er ikke den som stikker seg frem. Men det kunne han ha gjort. Det er vel ikke mange andre i Norge som igjen og igjen blir invitert til Salt Lake Tabernacle for å spille på orgelet og/eller akkompagnere The Mormon Tabernacle Choir, et av verdens beste, og mest berømte kor! I flere somre hadde Ken en egen konsertkveld i løpet av Kulturuka i Hvaler kirke, der han sammen med Toril Nordby spilte musikk som ikke høres så ofte i et kirkerom. Der fikk vi høre klassiske perler av Grieg og andre kjente komponister, samt annen lite kjent, men veldig vakker musikk.

Undervisning har vært en stor og viktig del av Ken Phillips sitt virke på Hvaler. To av hans elever er i ferd med å ta langvarig og krevende utdanning som kantor, som er betegnelsen man bruker i dag på det som tidligere ble kalt organist. Ken har utvist og utviser stor omsorg for sine mange elever i Kulturskolen på Hvaler, der han har vært en dyktig og kjær spillelærer i mange år. Vi håper å kunne benytte Ken som vår foretrukne vikar i mange år fremover.

Det er med stor takknemlighet vi nå takker Ken for den tiden han har vært vår kirkemusiker på Hvaler, og vi håper at hvalerfolk og ferierende vil vise sin takknemlighet ved å fylle Hvaler kirke på avskjeds gudstjenesten 1. påskedag. Etter gudstjenesten blir det fest på Kirkens hus, og der blir det musikk både av, for og med Ken Phillips! Kake blir det også, og det er åpent for alle som ønsker å hedre ham.

Kjære Ken: Tusen takk for tiden på Hvaler!

Einar Morland

Konfirmasjonsgudstjenester våren 2020

Hvaler kirke søndag 3. mai kl. 11

Emma-Marie Bothne
Håvard Myrene Bønes
Sander Eide
Theo Ørdal Eriksen
Kristine Holm
Marte Nikoline Jensen
Amanda Sofie Pettersen
Tom Vidar Reinertsen
Johannes Brunvoll Sæten
Mia Tjønn

Celine Barslund Johansen
David Johansen
Christian Arntsen Ludvigsen
Bren Wamilda Dayondon
Maren Anstem Sørensen
Odin Evjen Vikerheim

Hvaler kirke søndag 3. mai kl. 13

Oliver Borge
Ludvig Hilding Dulin
Håkon Aleksander Hasløgård

Spjærøy kirke

lørdag 9. mai kl. 11

Emma Milea Otilie Lundmo Andresen
Benjamin Lagestrand Lund
Tuva Felicia Olsen
Nikolai Hauge Pedersen
Adrian Østby Samuelson
Adrian Øyen Varreng

Spjærøy kirke

lørdag 9. mai kl. 13

Aron Øyri Grøtterud
Ole Petter Knold
Luna Kristiansen
Othelie Kvale
Johannes Lande
Maja Elise Olsen
Peter Francis Trygve Synnestvedt
Leon Oliver Thorvaldsen

Spjærøy kirke

søndag 10. mai kl. 11

Anna Emilie Bøe-Pedersen
Ylva Elida Høidal
Eivind Høydahl-Johansen
Stian Nordtug
Cristobal Belisario Riatti-Sterling
Karoline Sæther

SKAPERVERKETS DAG

I BROTTET AMFI SØNDAG 7. JUNI KLOKKEN 11

På Skaperverkets dag ønsker kirken å inspirere oss alle til å bli bedre ivaretakere av vår felles klode.

Sammen med hele Fredrikstad domprosti feirer vi familiegudstjeneste i Brottet. Korsang av Cantabile fra Domkirken og Lito-kören fra Varberg i Sverige. Barn og unge fra Hvaler og Fredrikstad bidrar på ulike måter.

Etter gudstjenesten inviterer vi til familiedag i vakre omgivelser med aktiviteter for store og små.
Ta med nistekurv og sitteunderlag!

Ved regn flytter vi til Hvaler kirke.

DEN NORSKE KIRKE

Konfirmantenes klimautfordring

Barn og unge ønsker å glede seg over livet og tilegne seg gode ferdigheter og viktig kunnskap. Det kan oppleves som frustrerende å skulle stille spørsmål ved det levesettet og de forbruksvanene som man har blitt vant til og som man ser rundt seg. Konfirmantenes klimautfordring går derfor til oss voksne. Det er vi som må endre kursen, og gjøre det enkelt for den neste generasjonen å ta gode valg for planeten vår. Vi kan ikke skyve dette ansvaret over på de unge.

Under kirkeårets syv fasteuker har det ligget en folder med syv utfordringer fra årets konfirmanter i Hvalerkirkene. Når man faster, avstår man fra noe – som regel mat. De syv utfordringene fra konfirmantene handler imidlertid ikke om å avstå fra noe, men om å ikke la ressurser gå til spille. Nå er fastetiden over, men det går likevel an å la seg utfordre.

1. Steng kranen når du ikke bruker vannet!

Du trenger ikke la vannet renne hele tiden mens du pusser tennene, sjamponerer håret, skyller oppvasken og lignende. (Vann og vannforbruk er årets skoleprosjekt for konfirmantene.)

2. Spis opp maten din!

Du kan unngå at mat havner i søpla (komposten) ved å spise rester dagen etter, lage passelige porsjoner, forsyne små barn med litt om gangen, ikke fylle opp kjøleskapet med varer som har kort holdbarhet og bruke luktesansen din når mat har gått ut på dato.

3. Bli med i en verdensomspennende søppeldugnad!

De fleste av oss er flinke til å resirkulere og kildesortere, og de færreste kaster søppel på gata eller i naturen. Allikevel havner mye plast i naturen. Hva med å ha en liten pose i ryggsekken, vesken eller lommen når du er ute og går, slik at du kan plukke opp søppel? Eller du kan ta en større sekk og delta i kystlotteriet (www.kystlotteriet.no)?

4. Unngå å produsere mer søppel enn nødvendig!

Ved å handle produkter av god kvalitet som er laget for å vare lenge, istedenfor produkter som er billigere men lett går i stykker, forbraker man mindre energi og andre ressurser. Dessuten blir det mindre søppel. På sikt sparer man også penger, særlig om man handler via Finn eller gjenbruksbutikker. Der finnes det mye god kvalitet.

5. Slukk lyset!

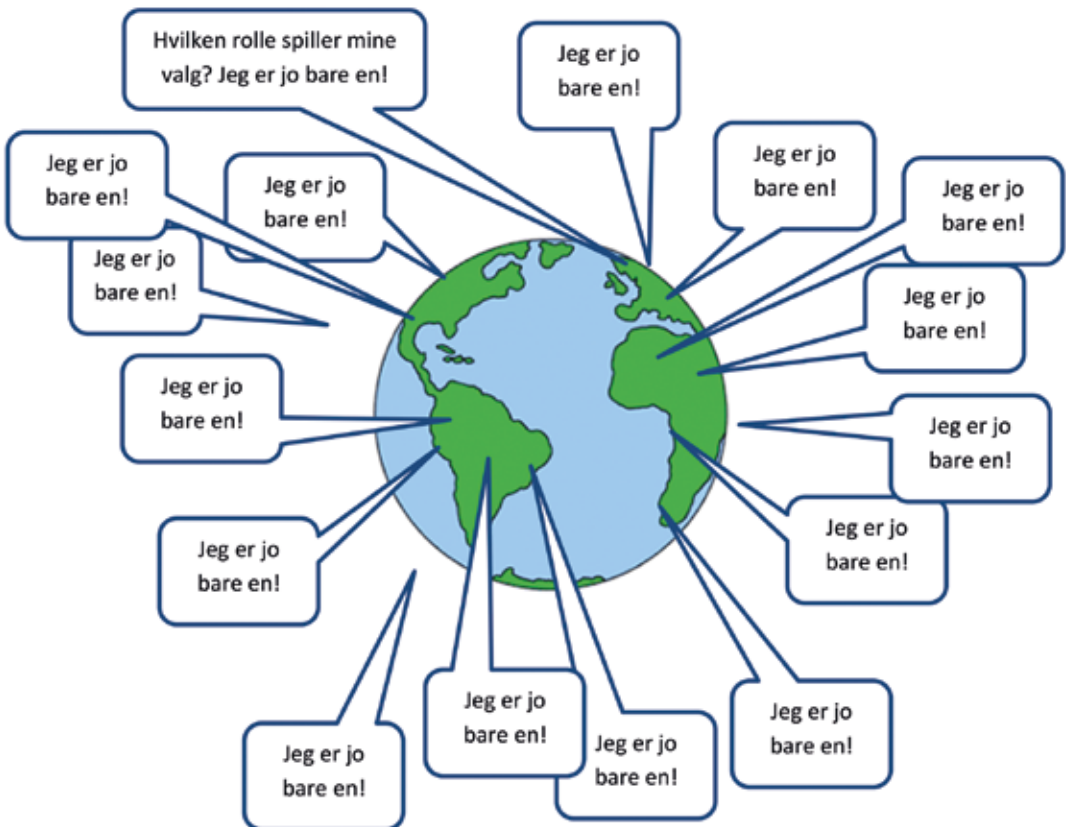
Ved å slukke lyset når vi forlater et rom og slå av maskiner og skjermer vi ikke bruker, bruker vi mindre energi uten å merke det. Og om vi i tillegg tar på oss nok tøy når vi er inne, kan innetemperaturen senkes en grad eller to.

6. La bilen stå noen ganger!

En liten gåtur eller sykkeltur til butikken er godt for helsa og for miljøet.

7. Tenk kortreiste ferier!

Det er ikke avstanden det kommer an på. Ferie kan være like deilig en liten togtur unna som en lang flytur unna. Dette et tips som virkelig monner.

«Sykkel på Hvalerøyene» - på stier og gamle ferdselsveier

Mange sier det er umulig å sykle på Hvaler, særlig om sommeren. Boka «Sykkel på Hvalerøyene» viser at det er uante muligheter, men da må man velge de rette veiene.

Alle gleder seg til at sykkelstien langs deler av fastlandsveien blir ferdig. Den vil gjøre det lettere å sykle fra Fredrikstad til Hvaler.

Men skal du oppleve hele Hvaler fra sykkelsetet, må du inn på nettet av gamle stier og ferdselsveier. Sykkelboka er nylig kommet i salg, og Hvaler menighetsblad har tatt en kikk på den.

Hvaler fikk broforbindelse på begynnelsen av 1970-tallet. Da ble dagens hovedvei over de vestre øyene laget.

Før broene kom var det et nett av gamle veier mellom alle små tettsteder. De var gårdsveier, barnas skolevei eller korteste vei til butikken. Mange ble anlagt av steinhoggere for å få fram steinen til nærmeste utskiping.

De fleste av dem var ikke laget for biler, for de fantes knapt. Når det nye veinettet var klart ble flere av de gamle veiene

Ut på sykkelstur?

mindre brukt. Noen forsvant ut av daglig bruk, ble hytteveier eller turstier.

En del av dem egner seg bare til å gå, ikke til sykkel. Men det er fullt mulig å sykle rundturer på alle øyene, uten å bruke de trafikkfarlige hovedveiene.

Boka har to turer på hver av de tre vestre øyene, nord og sør på øya. Fem av turene dekker Kirkøy, den lengste av dem en rundtur på tre mil. Så har de tre østre øyene hver sin tur, som kan sykles på én dag med effektiv øyhopping.

Vesterøy er kupert og uegnet til rundturer eller sykling utenfor veinettet. Til gjengjeld er det ikke mye trafikk på disse veiene. Spjærøy er også kupert, men her er det flere muligheter. Asmaløy har også mange fine grus- og skogsveier.

Kirkøy er uten sammenligning den beste øya for syklister, også fordi den er størst. I likhet med Asmaløy er den flat, og et utall stier og småveier øya rundt egner seg for både store og små.

De østre øyene er selvsagt alle syklisters drøm. Her kan du sykle uten å bekymre deg for biler.

Utgangspunktet for alle turene er en offentlig parkeringsplass, fortrinnsvis gratis. De færreste kan sykle direkte, men kommer fra byen eller andre øyer. Turene kan fint sykles med vanlig sykkel, men en lett terrengsykkel er best.

Noen steder må smale stier tas i bruk, da har turgåere alltid forrang. Men forfatteren treffer få ute på tur i skog og mark, selv midt på sommeren.

Interessant historie langs veien er med i forbifarten. Noe overlapping kan det bli med boka «Tur på Hvalerøyene», men den går grundigere inn i Hvalers historie.

Hver tur innledes med et kart over turen, hvor du kan parkere og lengden på turen. Det er lett å slå to turer sammen til én, om du ønsker en lengre tur. De aller fleste turene som er beskrevet passer for alle fra ti år og oppover.

For å lette bruken av kartene er det satt inn tall på dem. Tallet 1 viser startstedet. Tallene videre viser retningen du sykler, samtidig som de refererer til steder omtalt i teksten. Tilsvarende tall er satt inn der, for dem som er mindre kjent.

Boka er til salgs i alle dagligvarebutikkene på Hvaler, i tillegg til Kornmagasinet på Skjærhalden. Der låner de også ut sykler, helt gratis.

Da gjenstår det bare å ønske god sykkelstur på Hvaler!

red

Tur! Tur!

Dalslands kanal

Tur! Tur!

Nok en gang har Diakoniutvalget i Hvaler menighet gleden av å invitere alle med på tur, nå til den skjønnne Dalslands kanal i Sverige.

Program 11. juni

- 0815 avreise Skjærhalden
- 0830 avreise Ødegårdskilen
- 1045 ankomst Håverud (i syd)
- 1050 avgang M/S Storholmen

Lunch ombord:

Varmrøkt laks, salat, urtesaus, poteter
Smør og brød

- 1550 ankomst Bengtsfors
  - 1600 bussavgang hjem
  - 1830, ca, ankomst Hvaler
- Hjemkomst kan bli noe senere hvis vi ønsker et kort stopp på en kafe underveis for litt påfyll. Vi ser an.

Pris: 600,- pr.pers. inkl. buss, båt og lunch.

Påmelding: innen **mandag 11.mai** til Kirkens Hus, tlf 69379937 eller epost post@hvaler.kirken.no

Mer om båten vår, M/S Storholmen fra 1896 på dalslandskanaltrafik.se

Husk å ta med **svenskepenger** ved kjøp av kaffe etc. ombord. Kort ikke.

Båtturen varer 5 timer. Bare 6 knop. Ikke noe stress. Slapp av, nyt!

Alle kan være med, du, dine, venner og naboer. Ta dem med da vell!

Vi har 50 seter og erfaringsmessig blir bussen full.

Meld deg på straks og aller senest 11. mai!

Dette skjer på Kystmuseet Hvaler

KULTURKVELD PÅ MUSEET

Foredrag om eventyreren Jens Munk, v/ kulturviter Irene Almkvist Ellefsen

11. mars kl. 19

KYSTMUSEET HVALER/KORN MAGASINET

KULTURKVELD PÅ MUSEET

Foredrag om krigsseilerne fra første verdenskrig, v/ Elisabeth Koren

22. april kl. 19

KYSTMUSEET HVALER/KORN MAGASINET

TURIST I EGEN BY: KULTURHISTORISK VANDRING PÅ SKJÆRHOLDEN

25. april kl. 11.15

KYSTMUSEET HVALER/KORN MAGASINET

KULTURHISTORISK VANDRING VED HVALER KIRKE

13. mai kl. 18

KYSTMUSEET HVALER/HVALER KIRKE

BYGDEDAG PÅ KYSTMUSEET HVALER

30. mai kl. 12-15

KYSTMUSEET HVALER

KULTURHISTORISK VANDRING TIL SALTVIK PÅ KIRKEØY

10. juni kl. 18

KYSTMUSEET HVALER/DAMMYR
PÅ KIRKEØY

Foto:
Øverst til venstre: Kathrine Sandstrøm
I midten øverst: Norsk Maritimt Museum
Nederst til venstre: Ragnar Bjørck
Høyre: Frode Vøgdal

Barn og unge – hva skjer i april/mai/juni 2020

Hver tirsdag kl. 17 – 18: Småbarnsang på Kirkens hus
For barn mellom 1 og 4 år med foreldre

**Hver onsdag kl. 17 – 17:45: Knøttekoret
øver i Spjærøy kirke**
For deg som er glad i å synge og er fire år eller eldre

Hver torsdag kl. 12: Babysang på Kirkens hus
For babyer og foreldre

**Søndag 5. april kl. 11: Familiegudstjeneste
på Palmesøndag i Spjærøy kirke**
Påskens familiegudstjeneste

Søndag 19. april kl. 11: Håpsgudstjeneste i Spjærøy kirke
Konfirmantenes egen gudstjeneste.
Denne søndagen er det konfirmantene som står for musikk, dramatisering, tekster m.m.

Søndag 7. juni kl. 11: Skaperverkets dag i Brottet amfi
Denne søndagen markerer vi Verdens miljødag og feirer familiegudstjeneste i Brottet sammen med hele Domprostiet. Flere kor deltar. Etter gudstjenesten blir det familiedag. Ta med nistekurv!

Vi ønsker at alle, uansett funksjonsnivå, skal kunne delta på våre aktiviteter. Ta derfor kontakt (kjersti@hvaler.kirken.no) ved behov for tilrettelegging. I det bladet går i trykken, vet vi ikke om disse aktivitetene eller gudstjenestene vil bli avvirket som planlagt. Følg med på kirken.no/hvaler for oppdatert informasjon om vårens program.

Orgelkonserter i Hvaler kirke våren 2020

Søndag 12.04.2020 kl. 17: Innvielseskonsert
med bispedømmets 2 domkantorer, Dan René Dahl og
Tore Erik Mohn, og sopranen Helga Johanne Størdal

Søndag 19.04.2020 kl. 18: Orgelkonsulentens konsert
Gunnar Petersen-Øverleir og trompetisten Tormod Åsgård

Torsdag 11.06.2020 kl. 19: De unges konsert
Orgelkonsert med Fredrik André Olsen og medstudenter
ved Högskolan för scen och musik i Göteborg

Fastelavnsmysteriet del 1

Jeg heter Amanda og har en detektivklubb sammen med bestevennen min, Manuel. Jeg vet ikke hva jeg skulle gjort uten Manuel, for han redder meg hele tiden fra å få latterkrampe. Og så er han en utrolig bra detektiv.

Noe man fort lærer som detektiv, er å legge merke til små detaljer – sånt som andre overser. Da Manuel og jeg løste den saken som siden ble kalt for Fastelavnsmysteriet, var det nettopp små detaljer som fikk oss inn på riktig spor.

Like før fastelavn, pleier skolen vår å pynte utenfor nærbutikken med gigantiske fastelavnsris. Dette året hadde turen kommet til vår klasse. Det er et godt stykke fra skolen til butikken, så vi tok bussen. Jeg er ikke så glad i å ta buss, for jeg er redd for å få latterkrampe av rare passasjerer. Men nå satt jeg sammen med Manuel og da blir alt mindre farlig, og dessuten var klassen vår de eneste passasjerene på bussen. Først da vi gikk av bussen, kom det på en ny passasjer. Han kom løpende like før bussen skulle kjøre videre, og hadde det så travelt at han nesten dyttet to stykker fra klassen overende. «Mann med mistenkelig utseende» hvisket Manuel til meg. Jeg hadde tenkt akkurat det samme, og vi ble stående og se på mannen mens han gikk inn på bussen og betalte. Han var usedvanlig høy – ikke at det er noe mistenkelig ved det, men det gjorde jo sitt til at han skilte seg ut. Han var kledd i litt gammeldage klær: en brun hatt og en lang grønn frakk over brune bukser og svarte sko. Det virket som om han kjente bussjåføren, for han ble stående og prate en stund etter at han hadde betalt. Plutselig lente han seg frem mot sjåføren, som om han viste ham et eller annet. Samtidig mistet han noe ned, og han bøyd seg fort og tok opp noe som så ut som en bunt med kvister. Så fikk vi ikke sett mer. Dørene lukket seg, bussen kjørte videre og læreren vår ropte på oss. «Nå må dere komme!»

De andre i klassen hadde allerede kommet frem til butikken og sto i en klynge rundt Anne Berit og Fatima. De er begge sanitetsdamer, og har vært på besøk i klassen vår flere ganger. De er til vanlig veldig glade, men nå så de triste ut. De holdt på å forklare noe. Manuel og jeg skyndte oss bort til de andre. «Det er så rart» sa Anne Berit. «Hvem skulle tro at de små bjørketrærne kunne bli stjålet! Fatima og jeg trodde at de ville stå helt trygt da vi satte dem på plass går.» Jeg forsto at de snakket om de gigantiske fastelavnsrisene,

og så bort mot stedet der de pleier å stå – mellom butikken og veien. Det sto ikke noen ting der nå, men på bakken lå det småkvister. Det var helt tydelig at det hadde stått noe der. Anne Berit og Fatima var veldig lei seg, og beklaget så mye. «Kanskje dere heller kan bli med oss og lage små fastelavnsris» foreslo Fatima, og så smilte hun: «Og dere får fastelavnsboller. Jeg var hjemme i går og bakte mens Anne Berit satte på plass trærne». Klassen jublet. Fastelavnsboller sier vi ikke nei takk til, og det var egentlig koseligere å sitte inne og pynte små ris, enn å stå ute i kulden og pynte store.

Mens vi pyntet, snakket alle ivrig sammen om mysteriet med de forsvunne trærne. Flere i klassen syntes at den høye mannen med frakk så mystisk ut, men det var bare Manuel og jeg som hadde sett hva han mistet på gulvet mens han snakket med sjåføren. «Dette løser vi» hvisket jeg til Manuel. Jeg hadde nemlig sett og hørt noe annet også. En liten detalj som jeg var sikker på at Manuel også hadde lagt merke til.

Takk til 4. klasse på Åttekanten skole som kom med idéene og detaljene til Fastelavnsmysteriet del 1! Nå går utfordringen med å løse mysteriet videre til 4. klasse på Floren skole. Hvordan det går, kan du lese i sommernummeret. Da kommer Fastelavnsmysteriet del 2.

Fikk du ikke med deg Amanda og Manuel sin første sak – Hundebæsjmysteriet? Den kan du lese i høstnummeret og julenummeret som kom ut i 2019.

KRAFTTAK MOT KREFT SOMMERKONSERT I BROTTET MED HVALER TRIVSELSKOR

Krafttak mot kreft

Hold av dagen!

Lørdag 6. juni

Hvaler Trivselskor tar et

KRAFTTAK MOT KREFT

Sommerkonsert i Brottet Amfi
sammen med andre gode og
spennende aktører

Overskuddet gir vi til
Kreftforeningen

Billettpris og program
kunngjøres senere

Følg med på Facebook og
www.hvalertrivselskor.com

6. juni 2020 16:00
Brottet Amfi på Spjærøy

SIDEN SIST

23. februar var det karnevalsgudstjeneste. Små og store feiret karnevalsgudstjeneste med kostymer og sambarytmer.

Søndag 17. november var det myldregudstjeneste for hele familien i Spjørøy kirke. Små og store koste seg sammen med Isis Lyle Sørensen og Kjersti Morland.

Den første helgen i februar, var årets 9-åringar invitert til Tårnagenthelg og Tårnagentgudstjeneste. Deretter fulgte tre torsdager med agentklubb der vi løste mysterier og lærte om symboler.

Kirkekunst

Mandag 27. januar holdt Elisabeth Zaborowski kåseri der tema var kirkekunst. Utrolig fint kåseri med forsterket effekt gjennom klassisk musikk. Dette var et samarbeidsprosjekt mellom Hvaler kunstforening og Hvaler menighet.

Misjonsgudstjeneste

26. januar var det misjonsgudstjeneste i Hvaler kirke. Unni Holm Olsen, misjonskonsulent i NMS, holdt dagens preken. Hun fortalte også nytt fra misjonsprosjektet i Estland som Hvaler menighet støtter. Vesterøy Misjonsforening jubilerer med hele 90 år! Det ble så klart markert. Ken Phillips og Toril Nordby framførte flott musikk.

Hyggetur for Hvalers pensjonister 2020

Lions på Hvaler har gleden av å kunne invitere pensjonister i Hvaler med på hyggetur lørdag 25. april med M/F «Oslofjord» Strømstad - Sandefjord – Strømstad.

Dagens Program:

- 07.30 Avreise med busser fra Skjærhalden og Utgårdskilen til Nordby motell hvor vi inntar en enkel frokost. Deretter drar vi videre til Strømstad.
- 12.00 Avgang fra Strømstad med M/F «Oslofjord» til Sandefjord.
- 15.20 Retur fra Sandefjord, hvor det umiddelbart etter avgang vil bli servert koldtbord/buffé med drikke i skipets restaurant.
- 17.50 Vi er tilbake i Strømstad, hvor bussen venter og kjører oss hjem. Det blir som vanlig lotteri på hjemveien med mange gevinster.

Ta med deg din ledsager eller medhjelper på turen, og vi er sikre på at du/dere vil få en hyggelig tur.

Er det noen som har behov for skyss til og fra bussen, sier dere i fra til oss ved påmelding.

Pris pr. pers. kr.350

Påmelding senest innen:

Torsdag 16. april 2020

Husk å oppgi fødselsår ved påmelding!

Gyldig legitimasjon:

Bankkort, Sertifikat/(Pass).

Påmelding til Ernst Fredriksen

mobil 913 14 026

Vel møtt til «Vårens Vakreste E.....»!

Glimt fra julefeiringen 2019 i kirkene

Julevandring for barnehager og førsteklasser

Juletefest på Helligtrekongersdag

Gudstjeneste på Luciadagen 13. desember

En av tre gudstjenester i Spjærøy kirke julaften

Skolegudstjeneste med Ungdomsskolen

Velkommen med æra!

Koret Madrigalia af Fredriksstad ønsker velkommen til en vårlig og klangfull konsert i Hvaler kirke.

Folketoner fra Østfold, sommersalmer, dikt og en og annen madrigal står på programmet. Dirigent og folkesanger er Sunniva Berg.

Gratis entré! Men liker du det du hører, og dermed vil støtte oss, så er det fullt mulig der og da.

Vi takker Hvaler kirke for samarbeidet!

www.madrigalia.no

Søndag 24. mai
kl. 19.00
Hvaler kirke

Gaver til menighetsbladet

Våre lesere har gitt mer enn 46.000 kroner i gaver til menighetsbladet i 2019. Uten disse kronene ville vi ikke kunnet gi ut et menighetsblad med så god kvalitet, fire ganger i året. Fra nå av kan du sende din gave til menighetsbladet enten ved giro som tidligere, eller på VIPPS.

Kontonummer 1506.23.78902,
Hvaler sokn sin egen konto
for gaver til menighetsbladet

VIPPS nr. 595306
merk innbetalingen med
Gave til menighetsbladet

Tusen takk for din støtte! Vi får mye for pengene, fordi alt arbeid i redaksjonen gjøres gratis. De som skriver i bladet og deler tanker og minner fra oppvekst og arbeidsliv, får heller ikke honorar, men deres innsats er helt avgjørende for at vi skal ha et lesverdig blad. Takk også til dere!

Fra foreningslivet på Hvaler

Sjømannsmisjonen

26.04. Årsmøte, region Østfold.
Jeløy kirke, Moss, kl.11.
11.05. Møte på kirkens hus kl. 19-21.
08.06. Sommeravslutning, tur til Herføl.
Ferge fra Skjærhalden kl. 18.10.
Velkommen!
Kontaktperson: Ragnhild Nordengen,
mobil 482 24 071

Normisjon

05.03 – 02.04.
Kirkens hus kl. 18
Velkommen!
Kontaktperson: Hilde Grosch Larsen,
mobil: 918 32 226

Søndre Kirkøy Misjonsforening

29.03 – 19.04.
Kirkens hus kl. 17
Velkommen!
Kontaktperson; Hilde Grosch Larsen

Strikkekafe Vesterøy bedehus

22.04 – 20.05
Kl.19-21.30
Velkommen!
Kontaktpersoner: Hanne Moe,
mobil: 990 33 434 og
Tove Arntsen, mobil: 470 28 123

Vesterøy misjonsforening

Har møter på Vesterøy bedehus
annenhver mandag kl. 18.
Velkommen!
Kontaktperson: Bjørg Johansen,
mobil: 916 68 528

Strikkekafe Kirkens hus

18.04 kl. 11-14
Velkommen!
Kontaktperson: Ingerid Bjercke,
mobil: 905 67 519

Formiddagstreff

26.4 Vi drar til Frelsesarmeen
i Fredrikstad. Skyss kl. 10:30.
11.6 Ut i det blå .....

Strikkeklubben

Asmaløy bedehus den første
torsdagen i måneden kl. 19.
Vær velkommen!
Kontaktperson: Anne Marit Kolbeinsen,
Mobil: 414 72 251.

Asmaløy misjonsforening

Samlinger på Asmaløy bedehus den
siste mandagen i måneden kl. 19.
Velkommen!
Kontaktperson: Anne Hvalgård,
Mobil: 995 83 695

Hvaler hagelag

5. april kl. 10-17, Folkets Hus,
Workshop i poding, påmelding!
Se vår side på FB.
4. mai kl. 18.30 Nasjonalparksenteret,
Skjærhalden: "Den naturvennlige hagen"
4. mai Arekilen, Hvaler:
"Fuglesangtur med Randy Lange"
30. mai kl 12.30 Kystmuseet, Hvaler:
"Byggedagen med salg av planter"
1. juni kl. 12.30 Hagevandring på
Kråkerøy, se Facebook for info

Siste frist for stoff til neste nr. er 1. mai 2020!

DÅP

Hvaler

Ola Olai Reinertsen Nervik
Mathilde Almås
Amanda Nicoline Steen
Jonas Sæten Lindekleiv
Leo Larsen Bjørndalen
Christobal Belisario Riatti-Sterling
Oda Hageengen Adolfsen
Tina Celine Hansen Nervik

Spjærøy

Hennie Høyby Hermansen
Nora Oline Dahler-Haraldsen

DØDE

Hvaler

Karin Edvine Andresen
Tom Goffeng
Roger Westberg
Svein Huser
Finn Simensen
Ruth Synnøve Holte
Brit Solberg
Ivar Martinsen
Berit Synnøve Eilertsen

Spjærøy

Jan Erling Halvorsen
Julie Pedersen
Sverre Halvard Kristiansen
Ivar Christian Nordhagen
Maivor Josefine Dahlberg

Det er bedre å være to enn èn; de får god lønn for sitt strev.
For om de faller, kan den ene hjelpe den andre opp. Men stakkars den som er alene! Faller han, er det ingen som kan reise ham opp.

Når to ligger sammen, blir de varme, men hvordan kan den som ligger alene, holde seg varm?

Om en blir overvunnet, kan to holde stand.
En tretvinnet tråd ryker ikke så fort.

Forkynneren 4, 9-13

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Benjamin Nordling

Svein Åge Johansen

Hans K. Helgesen

Birgit Groth

Vakttelefon 69 130 130 (24 t)
Farmannsgate 10

www.jolstad.no Lokaleid begravelsesbyrå

Ved kjøp av bunad er du
med i trekningen av en
bunad verdi kr. 27.500

Liers Husflid

Ivar Lier AS, Nygaardsgt. 49-51, 1607 Fredrikstad
Telefon 69 31 67 06 / 69 31 63 39
e-post: post@liershusflid.no
www.liershusflid.no / www.lokenbunaden.no

DIN LOKALE RØRLEGGER

Om du skal reparere et **KLOSETT**, skifte **KJØKKENKRAN**, eller drømmer om **NYTT BAD**, så kan vi hjelpe deg. Kom innom vår butikk på Vesterøy på Hvaler og få tips og inspirasjon, og se et bredt utvalg av baderomprodukter. Våre rørleggere har lang erfaring, og velger du oss er du sikret at jobben utføres i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

EGEN GRAVEAVDELING

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag fra minigraver til sjølekker for sjøarbeider.»

Bademiljø
BEST PÅ BAD

**BADEMILJØ
HVALER RØRLEGGERBEDRIFT AS**

Fastlandsveien 16, 1684 Vesterøy 69 37 56 60
Avd. Skjærhalden Storveien 16, 95 07 51 20
post@hvaler-ror.no / www.hvaler-ror.no

HER FOR
deg

Ellen

Ulf

Cathrine

Bjornar

Terje

David

Jarle

Borge Begravelsesbyrå

Ellen Margareth Bye

Tlf. 69 34 53 35

Biveien 21, 1658 Torp
emargarb@online.no

Fredrikstad
Begravelsesbyrå
Niemet, Johansen Etabl. 1885

Telefon hele døgnet: **69 31 30 62**
Veumveien 51, 1613 Fredrikstad
www.fredrikstadbeg.no
E-post: post@fredrikstadbeg.no

VIS-À-VIS
helse

Skjelsbu 14, Hvaler; tlf. 46890923
www.vis-a-vis-helse.no

Vi utfører alt av elektrisk arbeid i boliger og hytter

ELEKTRIKEREN

Morten Kristiansen

92 41 90 62 – morten@edra.no

– Skjærhalden –

www.edra.no

Mesterhjelp Skjærhalden

Monica Valen

Hytte - Hjem – Bedrift

Alt for en enklere hverdag.

www.mesterhjelp-hvaler.no

Telefon: 403 06 155

**Trenger du vaskehjelp!
Vi har utvidet og kan nå
også hjelpe ikke bare
"Hvalerfolka", men
Kråkerøy og Fredrikstad.
Ring oss !**

post@mesterhjelp-hvaler.no
Org.nr 819 276 412 MVA

**Monica 403 06 155 Hvaler
Lisbeth 413 54 523 Kråkerøy/Fredrikstad
Linda 455 07 815**

Trenger du murer eller flislegger?

ALT INNEN:

- MURING
- PUSS
- FLISLEGGING

KRISTIANSENS MURSERVICE HVALER

Mobil: 913 90 611 – E-post: paal-mur@online.no

Prinseveien 6 – 1680 Skjærhalden

– GODKJENT VÅTROMSOPPDRAG –

FONUS

BEGRAVELSESBYRÅ

GRAVSTENER

Fredrikstad - Moss - Råde - Rygge - Sarpsborg

Telefon 03024 - fonus.no

PRIVATMEGLEREN
FREDRIKSTAD

Uvurderlig

Enhver bolig har noe unikt ved seg. Vi kaller det for det gyldne kvadrat, og vår oppgave er å finne de boligkjøperne som vet å sette pris på akkurat ditt.

PrivatMegleren Fredrikstad har håndplukket de beste meglernes med lang erfaring fra Fredrikstadorrådet. Dersom du vurderer salg av egen bolig, er vårt totale konsept definitivt måten å selge din bolig på for å oppnå høyeste pris i markedet.

Kontakt oss for en hyggelig boliprat.

Wilbergjordet 2, 1605 Fredrikstad • Tlf. 97 17 86 20
www.privatmegleren.no/fredrikstad

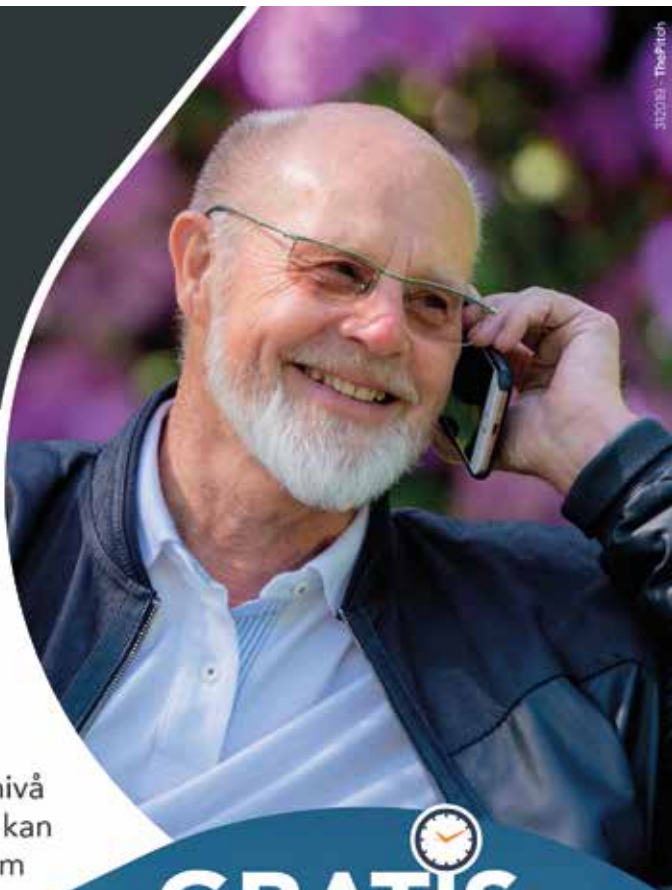
HVALER

FLEX

REIS TIL KIRKEN MED FLEX

Kanskje du kan reise med Flex neste gang du skal til kirken?

Flex har et høyere servicenivå enn vanlig buss. Sjåførene kan gi deg en hjelpende hånd om du trenger det.

302019 - ThePatch

GRATIS bestillingsreise

Flex bestillingstransport må forhåndsbestilles, og kjører i enkelte områder i kommunen. Hvis du er nysgjerrig på om du kan reise med Flex neste gang du skal i kirken – ta kontakt med vårt kundesenter på telefon 69 12 54 80.

Tlf. 69 12 54 80

| flexhvaler.no

*Alle gudstjenester begynner kl. 11,
hvis ikke annet tidspunkt er oppgitt.*

19. april	Spjørøy	Håpsgudstjeneste med årets konfirmanter. Bønnevandring og nattverd. Sang og musikk. Kjersti Morland og Grethe Hummel. Kirkekaffe.
26. april	Hvaler	Gudstjeneste med dåp og nattverd. Grethe Hummel.
3. mai kl. 11	Hvaler	Konfirmasjon. Kjersti Morland og Grethe Hummel.
3. mai kl. 13	Hvaler	Konfirmasjon. Kjersti Morland og Grethe Hummel.
9. mai kl. 11	Spjørøy	Konfirmasjon. Kjersti Morland og Grethe Hummel.
9. mai kl. 13	Spjørøy	Konfirmasjon. Kjersti Morland og Grethe Hummel.
10. mai kl. 11	Spjørøy	Konfirmasjon. Kjersti Morland og Grethe Hummel.
17. mai kl. 10.30	Hvaler	Friluftsgudstjeneste på Tusenårsstedet. Grethe Hummel.
24. mai	Spjørøy	Gudstjeneste. Svein Helge Rødahl.
31. mai	Hvaler	Høytidsgudstjeneste 1. pinsedag. Grethe Hummel.
7. juni	Brottet	Gudstjeneste for store og små, felles for Fredrikstad og Hvaler. Skaperverkets dag. Se eget program.
14. juni	Spjørøy	Gudstjeneste med nattverd. Maria Vassli Gjære.
21. juni	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Grethe Hummel.

Mer informasjon finnes på kirken.no/hvaler

Med forbehold om endringer

Alterstenen i Spjørøy kirke er hugget av kunstneren Hagbart Solløs

DEN NORSKE KIRKE

Hvaler menighet

kirken.no/hvaler

Kirkekontoret (Kirkens hus)

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Tlf: 69 37 90 37

post@hvaler.kirken.no

Hvaler Sokn

Kim-Erik Ballovarre, leder

Tlf: 911 17 184

kimerik.ballovarre@gmail.com

Hvaler menighetsblad

Kirkekontoret,

Storveien 12, 1680 Skjærhalden

Ansvarlig utgiver:

Hvaler menighetsråd

post@hvaler.kirken.no

Kontonummer 1506.23.78902

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Grethe Hummel,

Kjersti Morland, Einar Morland,

Dag Plau og Ellen Bjørnvall Vikør

Ansvarlig for annonsesalg:

Dag Plau. Tlf: 952 27 449

Trykk:

Møklegaards trykkeri AS

Fredrikstad

info@moklegaard.no

Ansatte:

Grethe Hummel

sogneprest

Tlf: 474 79 731

grethe@hvaler.kirken.no

Mats-André Soli

kirkemusiker

Tlf: 977 66 377

mats@hvaler.kirken.no

Kjersti Morland

trosopplærer

Tlf: 975 26 412

kjersti@hvaler.kirken.no

Marius Kjølholt

vikar for kirketjener

Tlf: 483 92 297

marius@hotmail.com

Jenny Schorpen

kirketjener

Tlf: 907 13 680

jenny@hvaler.kirken.no

Jan Heier

Kirkeverge/daglig leder

Tlf: 474 79 730

kirkevergen@hvaler.kirken.no

Koronaviruset begrenser vår aktivitet, uvisst hvor lenge

Norske myndigheter ber om at all organisert virksomhet opphører.

Idet bladet går til trykking, vet vi ikke om disse begrensningene gjelder utover 26.03.2020. Se vår nettside for oppdatert informasjon: kirken.no/hvaler

Frem til 27. mars og mulig ennå lenger gjelder:

Begravelser og bisettelser har begrensninger på antall frammøtte: maksimalt 30 personer.

Dåp gjennomføres utenom gudstjenesten med bare den nærmeste familie til stede.

Arrangementer som er avlyst:

Alle gudstjenester
Babysang, småbarnsang og knøttekor
Konfirmantundervisning
Formiddagstreffet og Møteplassen
Konsserter

Se også Hvaler kommune sin nettside: hvaler.kommune.no